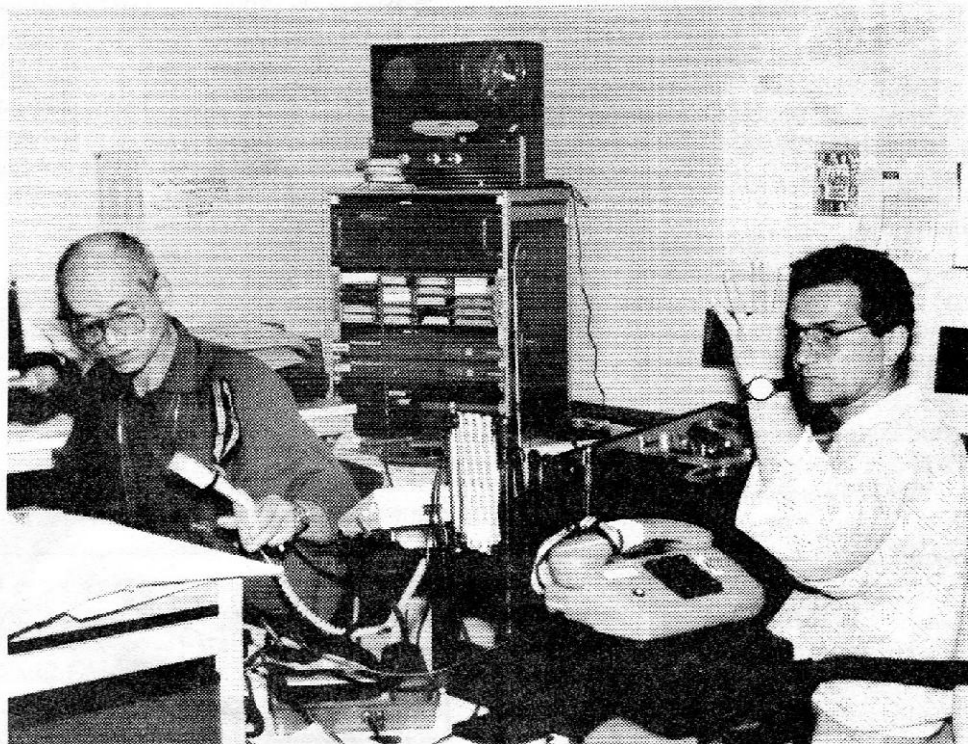

FREKVENSENS

Specialtidningen om radio och TV

Nr 1 1993 Årg 8

Kuppen 91 ett genombrott

Från den här studion sändes de ryska programmen nonstop under den sovjetiska kuppen. Personalen jobbade fyra dagar i sträck utan någon sömn. Även efter kuppen har Radio Liberty fått jobba för högtryck.

Världen höll andan i augusti 1991 när Michail Gorbatsjov hölls fången på Krim och stridsvagnarna på gatorna i bl.a. Moskva visade de sovjetiska kuppmakarnas intentioner.

För Radio Liberty blev kuppdagarna ett elddop. Stationen sände dygnet runt från alla delar av det väldiga Sovjetunionen med bättre täckning än några andra medier.

Boris Jeltsin kunde tala med sitt eget folk via Radio Liberty och lyssnarsiffrorna mer än fördubblades under de kritiska dagarna. Stationen fick sitt stora genombrott i augusti 1991. *Sidan 11*

Englands bästa proffs och sämsta amatörer i London

Många av Englands främsta programledare jobbar på radiostationerna i London. Man kan njuta av David Kid Jensens eftermiddags-sändningar på Capital Radio där han sällan säger ett onödigt ord i sin täta show. Han vårdar arvet väl efter Roger Scott.

På systerstationen Capital Gold väcker Tony Blackburn lyssnarna

med oldies från 60- och 70-talet och driver gärna med sig själv. Ryktet om hans självgodhet kommer på skam när man hör hans program.

Man kan också råka ut för värsta sortens amatörism om man får in de piratstationer som spelar techno och mumlar ohörbara hälsningar under musiken. *Sidan 6*

Tävlings- och telefonterror i P3

Står någon i längden ut med P3:s oändliga tävlingar och telefonprogram?

Sedan omläggningen i januari i år har tävlandet och tyckandet i telefon blivit ett kännemärke för vår nationella ungdomskanal. Måste man vara telefonfreak för att kunna uppskatta detta P3-format?

Ge oss en musikkanal som vågar ta lyssnarna på allvar! *Sidan 2*

**Huddinge musik-
mix skall inte
vara först med
det senaste**

**Claes Nydahl
om Radio Novas
breda
musikformat**

**Radio Stella vill
bli reklamradio
för nordvästra
Skåne**

Nationell telefonterror i nya P3

Svenskarna är spel- och tävlingsgalna. Och finns det något annat land i världen med så många telefoner per invånare. Vad vore väl naturligare än att låta lyssnarna tävla via telefon. Teleföntävlingar, det svenskaste man kan tänka sig.

Det verkar som om cheferna på Riksradiotion tänkte i dessa banor när nya P3 startade i januari. De hade säkert också noterat att många närradiostationer hade teleföntävlingar i sina sändningar. Detta måste ju vara populärt! Vi gör P3 till en nationell närradiokanal där tävlande lyssnare i telefon är huvudgrejen! Och så kan lyssnarna få tycka till om allt möjligt via telefon och telefax!

Jag kallar det för TTTT-formatet. Visst skulle de fyra T:na kunna betyda att man måste dricka minst två TT-öl för att kunna uppskatta programmen. Man bör ju vara lite på lyran för att uppskatta sådana tävlingar och lekar som förekommer på firmafester.

Men TTTT står för Telefon, Telefax, Tävlingar och Tjat. Nya P3 i ett nötskal. Carl Lidbom i Paris skulle nöja sig med ett kärnfullt T, Trams.

Första veckan med nya P3 blev en veritabel chock för mig. Tävlingarna stod som spö i backen och lyssnare uppmanades flitigt att ringa eller faxa för att uttrycka sin mening i någon oviktig fråga.

En glad skit till programledare förstörde min söndagsmorgon när han lovade att efter nio skulle minsann tempot i programmet ökas för då skulle han släppa in många tävlande i telefon. Sedan när har direktsända telefönsamtal ökat tempot i ett program? De drar tvärtom ner tempot. Har hela P3 drabbats av kollektiv hjärnblödning suckade jag förvivet och bytte snabbt frekvens.

Det finns otaliga varianter av teleföntävlingar i P3 och jag är säkert lyckligt ovetande om många eftersom mitt P3-lyssnande minskat drastiskt efter kanalomläggningen. I kvällsprogrammet Signal skall man trycka in tre siffror på sin knapptelefon. Den som trycker på rätt knapp vinner ett pris. Två av de mest olidliga varianterna går mitt på dagen med Pontus Enhörning som gemensam nämnare.

I en tävling befinner sig herr Enhörning i ett låtsas-slott och lyssnaren skall välja väg genom slottet varvid vi får höra vilka överraskningar som lurar bakom de valda dörrarna. Det känns som om tävlingen håller på i det oändliga och jag har ofta undrat över underhållningsvärdet för oss andra som inte är herr Enhörning eller tävlar.

Värst är partävlingarna. Antingen tävlar två lyssnare mot varandra, "regelbrytarvarianten", eller så skall de tillsammans svara på frågor, "mjäkvarianten".

PÅ ANDRA SIDAN James Mollan

Mjäkvarianten med Enhörning blir väldigt lååååång och förtrycker helt tempot i programmet. Först skall han göra sig lustig på de tävlandes bekostnad och sedan drar själva "mjäkandet" ut på det ännu mer. Mjäkandet går ut på att de två lyssnarna säger till varandra; "nej, svara du, jag vet inte", "men jag är inte säker, vi tar ditt svar", "nej, du vet säkert bättre", "tycker du det?" Så håller de på att mjäka fram och tillbaka innan de på Enhörnings uppmaning enar sig om att Jacques Delors är president i Luxemburg. Och de skall besvara flera frågor. Vilken plåga!

Det finns en ännu mer poänglös mjäkvariant av partävlingen. De tävlande skall komma fram till vad två påhittade kvinnliga programledare tycker om olika saker. Tycker de att det är rätt eller fel att t.ex. äta ostron under en romantisk middag eller anser de att Michael Jackson är sexigare än Prince.

I regelbrytarvarianten skall den som kan svaret på frågan ropa sitt namn först och därefter svara. Men ofta blir det ett smärre kaos eftersom de tävlande istället säger svaret först. Vi lyssnare blir bara förvirrade eftersom bedömningen varierar från gång till gång. Till P3:s försvar måste jag säga att det brukar bli ett ännu större kaos när denna tävling hålls på lokalradio- och närradiostationer.

Jag kan inte ens gå säker från P3:s telefonmani om jag stänger radion. I arla morgonstund kan man råka ut för att t.ex. Sara Kadefors eller Tomas Tengby ringer hem och väcker en direkt i etern. Eller så kan jag få fejkade telefönsamtal i värsta Kalle Sändare-stil från Henrik Schyffert i "Hassan".

P3 skulle anmälas för nationell telefönterror! Jag har miljoner vittnen.

Förklaringen till teleföntävlingar i närradiation är enkel. Med små resurser är det inte så mycket annat många kan göra förutom att spela musik. När stationen får ett par promotions-CD, biljetter eller T-tröjor är det enkelt att låta lyssnarna tävla om dem. Har P3 ont om pengar?

De långa och många tävlingarna och det eviga tyckandet i telefon har gjort P3 till en Tjat-kanal. Några programledare står själv för "tjattet". Jag säger bara "Stormvarning" där de ältrar allt mellan himmel och jord. Mer prat innebär inte automatiskt bättre program, särskilt inte i en musikkkanal. Kjell Alinge och Pontus Enhörning, lägg band på er! En dubbelt så lång utläggning om ingenting blir inte dubbelt så bra!

Jag efterlyser en riksradiokanal med

modern musik som tar sina lyssnare på allvar. Gärna med en rejält tilltagen spellista. Top 40-formatet kan de kommersiella radiostationerna få slåss om. En tävlings- och telefönfri kanal (tack, Stefan Wermelin! När nya P3 började markerade du att ditt program var fritt från telefönsamtal och tävlingar!) vore en nåd att stilla be om! P5 nästa?

* * *

Frekvens är tillbaka med ett lite annorlunda nummer utan de stående spalterna. Många av reportagen gjordes redan i juli 1992. Därför har vissa saker ändrats sedan dess. Robert Sehlberg är numera på Radio Stockholm och Power FM har upphört. Det bjuder vi på. I höst kommer vi att slå er med häpnad!

De prenumeranter utanför Sverige som vill undgå postgirots 28-kronorsavgift, och litar på posttjänstemännens och vår ärlighet, kan skicka svenska sedlar i kuvert till oss. Ni får skrivit kvitto på begäran.

Glöm inte att meddela er nya adress när ni flyttar! Vi har fått ganska många returerna de senaste gångerna.

FREKVENNS

NR 1 1993 ARGÅNG 8
ISSN 0283 - 927X

Utgivare: Mediaföreningen RTV
Adress: Box 2081, 145 02 Norsborg
Telefon: 08/531 786 70
Postgiro: 16 04 81 - 8

Redaktion:
James Mollan (Chefred & ansv utg)
Kenneth Andersson, Robert Olsson,
Karl-Erik Stridh och Bernt Erfjord
(Norge)

Prenumeration om fyra nummer kostar 75 kr och inkluderar stödmedlemskap i Mediaföreningen RTV.

Aktivt medlemskap kostar 125 kr och inkluderar fyra nummer.

Lösnummer kostar 20 kronor styck.

Äldre nr (86:1, 87:1, 2, 3, 88:1, 2, 89:1, 90:1, 2, 91:1, 92:1) kostar 15 kronor styck.

Vid varje betalningstillfälle via postgiro utanför Sverige lägg till 28 sv kr!

Tryck: Akademitryck AB, Edsbruk 1993

Annonser:

1/1 sida = 500 kr, 3/4 sida = 390 kr
2/3 sida = 354 kr, 1/2 sida = 270 kr
1/3 sida = 183 kr, 1/4 sida = 140 kr
1/6 sida = 95 kr, 1/8 sida = 73 kr

Priserna avser pappersoriginal klara för tryckning.

Annonsredaktör: Kenneth Andersson
08/16 25 67.

Radio Stella började med reklamradio redan 1991

I Nordvästra Skåne förbereder sig Radio Stella som bäst för en framtid som kommersiell radiostation. Man siktar på att få en av de två koncessionerna i Helsingborg. Redan för två år sedan började Radio Stella sända reklam i etern.

Frekvens träffade tre medarbetare från Radio Stella i Höganäs för att diskutera stationen och dess framtid. Vi pratade med stationschefen Nils Ingelmark, discjockeyn Jonas Lundblad och musikchefen Henrik Schumacher.

Radio Stella startade i juni 1991. Till att börja med hade man ingen egen studio utan sände från närradioföreningens lokaler, vilket emellertid ledde till vissa samarbetssvårigheter med Höganäs Närradioförening. Radio Stella flyttade därför in i angränsande lokaler i samma byggnad.

Sky Radio via satellit

Till att börja med sände Radio Stella 15 timmar i veckan, och nu är man uppe i 112 timmar per vecka. Sändningarna går i luften varje dag kl 06-21. När det inte sänds direkt från Stella reläas Sky Radio via satellit.

Täckningsområdet är nordvästra Skåne utom vissa delar av Klippan, Båstad och Örkellunga, som ligger i radioskugga. Dessutom är det svårt att få in stationen i stora delar av Helsingborg, speciellt i centrala staden. Å andra sidan åtnjuter bostadsområden som Dalhem, Drottninghöj och Ättekulla god mottagning.

Ett av problemen är att Danmarks Radios Næstved-sändare på 94.8 MHz stör ut stationen på vissa håll. Dessutom riktas sändarantennen på Lerbergets vattentorn mot nordost vilket gör att man får mindre bra täckning söderut.

Ägs av Svenska Dagbladet

Stationen är ansluten till det rikstäckande nätverket Svensk Radiobokning AB (SRAB) som ägs av Svenska Dagbladet och Radio City i Stockholm. I nätverket ingår 10-15 stationer, som City Radio Stockholm, Göteborg och Malmö och nya Radio Södertälje. Dess uppgift är att ordna reklamkunder på rikspanet, producera rikstäckande reklam samt förmedla kontakter, samordna inköp av teknik och sprida erfarenheter till alla stationer i nätverket.

I övrigt är det för det mesta särskilda produktionsbolag som producerar reklamerna. Detta gäller också en stor del av Radio Stellas jinglar som är köpta från

HannaH Produktion i Stockholm.

Riksreklamen kommer på band färdiga för uppspelning i etern. En del av den lokala reklamen producerar Radio Stella själva, även om det är en ytterst liten del. Man saknar än så länge tillräckligt stor produktionskapacitet för reklam.

Nöjda med produktionen

Lokala annonsörer är bland annat Höganäs Bilservice, Engelholms Musikfest, Taxi i Helsingborg, Kristianstadsdagarna och Crazy Horse i Båstad. De få produktioner man gjort är de nöjda med, framför allt om man skall jämföra med det material som kommer från rikspanet.

Hittills har Radio Stella inte haft så mycket reklam i programmen. Men nu bygger man upp en organisation för försäljning och produktion av reklam. Nya säljare har anställts som ett led i satsningen på att få koncession som kommersiell station.

Ett problem med att sälja reklamen är att många inte riktigt förstår vad det innebär med reklam i radio eftersom mediet är så nytt. Några tror till och med att det är olagligt.

Krögare köpt reklamtid

Krögare har under lång tid köpt reklamtid över Radio Stella. Tacksamma kunder har varit Grand i Mölle och Klitterhus i Ängelholm. Därutöver har det mest varit vanlig livsmedelshandel med reklam för själva affären och inte så mycket för extrapriser. Bland potentiella annonsörer som passar Radio Stellas publik finns klädbutiker, skivbutiker och radio- och TV-handlare.

Den vanligaste reklamannonsen är 30 sekunder lång. Det finns möjlighet att köpa upp till en minut sammanhängande reklamtid i en spot. Huruvida radioreklamen upplevs som billig eller ej av kunderna varierar med företagets storlek och om kunderna också brukar annonsera i dagspressen. De som har erfarenhet av dagspressens priser brukar tycka att reklampriserna är relativt eller mycket humana.

Det är svårt att säga om reklamköparna upplever att deras reklam varit effektiv. En krögare hade fullt hus samma dag

som han hade annonserat i radion, men han hade också haft en annons införd i dagspressen. När han frågade sina gäster hade i alla fall många av dem hört radio-reklamen.

Radio Stella har inte märkt några negativa reaktioner från lokaltidningarna på att man har börjat sända reklam. Tvärtom är det så att ju närmare man kommer utannonseringen av koncessionerna desto mer intresserade har dagstidningarna blivit.

Inte räckt till löner

Hittills har reklaminkomsterna precis kunnat bekosta sändningarna. De har täckt lokalhyra och avgifter till närradionämnden, televerket, stim m.fl. Annonstäckterna har dock inte räckt till att betala några löner utan allt arbete har skett helt ideellt.

Totalt är det en 30-40 lokala näringsidkare som köpt reklam i Radio Stella sedan reklamsändningarna startade i september 1991 i samband med den uppmärksammade rättegången mot Radio Nova. Då reläade Radio Stella satellitöverföringen från Z-Radio som direktsände tillställningen till flera stationer.

Första sändningstillståndet

Samtidigt sände Z-TV ut det hela och längst ned i bildrutan gick en textremsa som gjorde tittaren uppmärksam på vilka radiostationer som återutsände programmet. En ledamot av närradionämnden fick syn på detta och handplockade några av de omnämnda stationerna för prövning av eventuella brott mot närradioreglerna. Detta ledde till att Radio Stella förlorade sitt första sändningstillstånd.

Just nu har stationen fem sändningstillstånd igång samtidigt. Skulle de förlora något av tillstånden överläter de bara all sändningstid till någon annan av de fem tillståndsinnehavarna.

Flera finansiärer

För framtiden har stationen stora förhoppningar. Man satsar hårt på att bli en av de två radiostationer i Helsingborg och nordvästra Skåne som skall få en koncession till hösten. Förutom SRAB har man knutit till sig ytterligare finansiärer, några med intressen i andra radiostationer.

Vilka finansiärerna är vill stationschef Nils Ingelmark inte uttala sig om för tillfället, men klart är att intressenterna bakom Radio Stella utgör en av de mest mediastarka konstellationerna som finns

i landet.

Efter starten i juni 1991 har utvecklingen gått snabbt framåt. Från 13-15 timmars sändningstid i veckan till hela 112 timmar verkar hisnande. Jämfört med övriga föreningar på sändaren är det VÄL så mycket. De andra föreningarna sänder totalt 7-8 timmar i veckan och mest lördagar och söndagar runt 18.00.

Lite sura miner

De andra föreningarna börjar bli positiva. I början när de delade studio med närradioföreningen var det lite sura miner eftersom Stella var så dominerande. Efterhand har så gott som alla ändrat inställning och numera är Radio Stella respekterade på ett helt annat sätt än man var i början.

Stationens programformat är inriktat på lyssnare runt 10-50 år. 80-90 procent av utbudet består av musik och man försöker varva musik från 50-, 60-, 70- och 80-talen med det nyaste nya.

Från början sände Radio Stella enbart över 94,9 MHz i Höganäs men fr.o.m. den 7 juni finns stationen också på 99,2 MHz i Helsingborg med studiofaciliteter inrymda i Radio Bluewaves gamla lokaler på Övre Eneborgsvägen i centrala stan. Radio Stella tog också tillfälligt över Radio Bluewaves sändningstider från Moderata Samlingspartiet i Helsingborg eftersom dessa önskade göra ett uppehåll i sändningarna över sommaren.

En mängd specialprogram

Under de första två åren sändes en mängd specialprogram, främst på helgerna: ett hårdrocksprogram, ett program med 50- och 60-talsmusik (Malä-tet) och Partyexpressen med discomusik.

När stationen på våren 1993 började etablera sig i Helsingborg försvann dessa specialprogram och ett par nya program som sänds ut över båda frekvenserna tillkom.

Det är önskeprogrammet "Music Memories" där lyssnarna får önska äldre favoritmusik varje lördag kl 18.00-19.30, "Most Added" som presenterar de senaste nya hitsen i veckan på radiostationer runt hela planeten samt "UK Chart Attack" som är ett centralproducerat program från London av den för detta Capital Radio-Dj:n Graham Deene med en översikt över de bäst säljande engelska plattorna varje lördag kl 17.00.

Direkt från Helsingborg

Dessutom sänder Stella direkt från Helsingborg varje kväll, i huvudsak mellan 19.00 och 21.00, varvid sändningarna reläas över Höganäs-frekvensen 94,9 MHz.

Henrik Schumacher heter stationens Music Director eller MD. Han berättar att stationen har en spellista som läggs av honom själv varje vecka. På denna

spellista ingår en A-, B- och Ad-lista. Spellistan har nyligen utökats till ett 40-tal låtar. Dessutom har man två power plays som roterar varannan timme. Power playen eller veckans singel, som den också kallas, är en stark låt som man på stationen är övertygad om kommer att bli en hit.

A-listan och Ad-listan roterar med en låt från respektive lista två gånger per timme. Förutom spellistan och power playarna så är det i övrigt fritt för stationens dj:s att själva styra musikvalet.

Databaserat system

— Vi planerar dock inom kort att gå över på ett helt databaserat system som i detalj kommer att styra upp musiken. Vår ambition är att inom kort ha automatiserat musikläggningen så att det i framtiden endast i undantagsfall skall gå för DJ:n att göra avsteg från den lagda musiken. Mindre frihet för varje DJ i framtiden alltså.

VECKANS CD bestäms också av Henrik och från den spelar stationen ett spår ungefär två gånger om dagen. Några andra albumspår spelas inte systematiskt utan det får den enskilde dj:n avgöra. Överhuvudtaget har man ont om nya CD-album eftersom det mest är CD-singlar som kommer från skivbolagen.

Rikstäckande Newslink

Nyheter från TT sänds varje timme från kl 09.00 till och med kl 18.00. Inom kort kommer stationen att anslutas till en ny rikstäckande nyhetsservice kallad "Newslink", som kommer att distribueras via kabel till stationerna inom SRAB-nätet.

Radio Stella sänder endast cirka 80 timmar i veckan själva mellan kl 06-21. Övriga tider återutsänds Sky Radio från Holland via satellit. Återutsändningarna av Sky Radio har blivit mycket populära

och uppskattade.

Stationen får ständigt feedback från sina lyssnare genom otaliga telefonsamtal med diverse önskemål om musiken. I början var man mycket tillmötesgående med både hälsningar och skivönsknningar men nu har man börjat bli lite mera restriktiv.

Samma personer som ringer

— Vi försöker tillmötesgå önskemål om det inte blir i för stor omfattning, men hälsningar tar vi inte in i sändning mer än om det är för mycket speciella ändamål, som födelsedagar och liknande. Ofta märker man också att det är samma personer som ringer om och om igen och det får man vara uppmärksam på, säger Henrik.

Stationen spelar mycket svensk musik.

— Dels är det så att man vill upprätthålla den svenska musiken som en del av profilen. Det är viktigt att spela svensk musik när vi är en svensk station inte minst av lokala band eller musik av lokal aktualitet. Dels är det så att man är styrd av det utbud som skivbolagen erbjuder. Man skulle kunna tycka att det vore naturligt att det spelades mer dansk musik med tanke på närheten till Danmark, men det är endast i begränsad utsträckning som det förekommer att skivbolagen skickar musik med danska artister, påpekar Henrik.

Problem med promokivor

Promokivor börjar bli ett problem eftersom bolagen har blivit tuffare i sin attityd till radiostationerna. Efterhand som det vuxit upp nya stationer verkar de tycka att det blir för stora mängder skivor som skickas ut. Därför försöker skivbolagen ställa minimikrav på sändningstid och antalet lyssnare för de stationer som ska få promokick.

Forts sidan 19

Jonas Lundblad i Radio Stellas studio i Höganäs. Foto: James Mollan

Livvakten som blev terrorist

På radioäventyrligheter i London och München

Vi som är intresserade av radio och TV har det inte alltid så lätt under utlandsresor. Ta bara det här med TV-apparater och deras placering i hotellrum, minst två meter upp från golvet på en väggfast ställning. Försöker man titta på TV på normalt sätt uppträder nackspärr ofelbart efter ett par minuter. TV-tittning måste därför utövas på rygg i sängen.

Den som letar efter hotellradion kan i bästa fall hitta en centralkopplad radio med högst en eller två kanaler, och det verkar vara år sedan någon senast ställde in radiostationerna. Radiolyssning betraktas uppenbart som en onödig sysselsättning för normala hotellgäster.

Minst två radiomottagare

Vi radioter måste därför vara ordentligt utrustade på utlandsresor. Minimum är två radioapparater, varav åtminstone en skall ha inbyggd bandspelare. På det sättet kan man spela in intressanta program samtidigt som man jagar efter nya stationer på den andra radion. Det gäller att utnyttja tiden effektivt eftersom man bara är på kort besök.

Proffsen har med sig ännu fler apparater. Hotellrummet kan se ut som en kombinerad inspelnings- och avlyssningscentral med adaptarar i väggkontaktterna, fördelningsdosor och sladdar.

Ibland måste man lämna hotellrummet. Hungern och törsten skall stillas, turistattraktioner avverkas och affärer tömmas på varor. Tack och lov för de små portabla radioapparaterna med hörlurar, som ger radioten möjlighet att fortsätta lyssna på favoritstationen ute på stan.

Förvandlad till terrorist

Men man kan tas för en hårdhudad terrorist om man råkar befinna sig på fel plats vid fel tillfälle, allra helst om man lyssnar på radio i det bombdrabbade London.

Söndagen den 12 juli 1992 spenderade jag i Kensington Garden och Hyde Park i sällskap med min radiomottagare. En av mina favoritplatser är bänken framför en stor skulptur av Henry Moore. Härifrån har man en fin utsikt över dammen med det passande namnet "The Pond" långt in i Kensington Gardens.

Där satt jag i godan ro och lyssnade på Jazz-FM och betraktade allt folk som strosade eller joggade. Ibland fick jag fotografera turister som ville bli förevisade framför Moores staty.

Från vänster uppenbarade sig en grupp män i 20-års åldern. Ledaren hade med sig en hoprullad karta som han tog fram och pekade på. Några av männen hade judisk huvudbonad på sig. Ledaren pe-

kade åt olika håll och verkade hålla ett föredrag. Ett par av dem hade öronsnäcka med sladd som försvann ner under kragen. Kunde det vara hörselskadade arkitektstuderande från Israel? De stannade ganska länge i min närhet. Jag reflekterade inte så mycket över dem när de försvunnit.

Dök plötsligt upp

Lite senare när jag lyssnade på Greater London Radio dök två män plötsligt upp från höger. Den ene gick förbi bakom mig och den andre framför mig. När de passerat stannade de och konfererade. De kom tillbaka och en vek tvärt in mot mig på bänken samtidigt som han fixerade min radiomottagare som jag hade i handen. De försvann lika plötsligt som de kom, och jag upptäckte att bägge hade en sladd i varsitt öra.

Trodde de att jag var en terrorist och min radio var något annat än en vanlig radiomottagare? Jag blev onekligen förbryllad, men tänkte inte så mycket mer på det då. Istället fångade franska flickor på besök i Greater London Radios studio mitt intresse.

I vita hattar

Lite senare satt jag på en annan bänk i närheten av båtuthyrningen och avnjöt Capital Radio. På andra sidan dammen kom en stor grupp människor i vita hattar på gångbanan på väg mot Kensington Gardens.

Var det japanska turister på en fotoattäck i Hyde Park? Nej, de anfördes av en ridande polis och antalet människor i vita hattar ville aldrig ta slut. En demonstration? För eller mot vad? Det måste undersökas!

Det visade sig vara en judisk "Walkabout". Tusentals judar i vita hattar gick en lång promenad genom hela Hyde Park och Kensington Gardens för att manifistera sin solidaritet med andra judar i och utanför Storbritannien. Ett sätt att säga "Vi är många och stolta över att vara judar".

Svarta blir lurade

Jag mötte svansen på demonstrationståget när jag styrde mina steg mot Hyde Park Corner, där bl a en svart man berättade hur de svarta hela tiden blir lurade och får de sämsta bostäderna i London. En häcklare drog till med "Åh, de svarta är bara avundsjuka för att de inte får några vita kvinnor".

När jag gick förbi bänken framför Henry Moores skulptur såg jag att judarna i sina vita hattar passerade den på sin väg tillbaka. Och längre bort stod mannen som var så intresserad av min radio

lutad mot ett staket och övervakade "promenaden". Ur hans ficka stack ett rött kort upp med texten "Security". Nu föll alla bitarna på plats.

Det var inga hörselskadade arkitektstudenter som jag sett tidigare utan säkerhetsfolk som rekognogserade inför promenaden. Sladden från örat gick givetvis till en kommunikationsradio under kavajen.

Jag måste ha gjort dem nervösa där jag satt och (låtsades?) lyssna på en radio utmed vägen. Jag kunde ju vara en terrorist som planerade ett dåd. Tillfället gör mannen. I München togs jag för livvakt och i London för det motsatta.

Dr Who klassiker i England

Dr Who är en institution i England. Han reser genom tiden och universum i en "Tardis" som liknar en telefonkiosk och kämpar mot monster som vill förslava och lägga olika civilisationer under sig. Dr Who är en "Timelord" och har alltid en kvinnlig assistent med sig från Jorden.

Denna TV-serie, som visades första gången på BBC 1963, har miljontals fans. I bokhandeln kan man köpa den speciella Dr Who-boken. De flesta avsnitt finns också att köpa på video.

Jag fick ett starkt bevis på seriens popularitet när jag bläddrade genom TV-program på video i HMV-affären på Oxford Street. Två engelsmän som kunde vara fotbollshuliganer ratade högljutt den ena videon efter den andra. Men de blev barnsligt förtjusta när de hittade avsnitten om "Dr Who and the Daleks". Det var ingen tvekan om vad de skulle göra den kvällen. Daleks är en av Dr Whos värsta motståndare.

Doktorn kan ses i Sverige

Flera har spelat Dr Who genom åren. Ni med kabel-TV har kunnat se Tom Baker som Dr Who när Super Channel startade för ett par år sedan. TV1000 har också visat Dr Who med Tom Baker under den okodade timmen mellan kl 19 och 20. BBC sände nyligen ett par av de första avsnitten från 60-talet.

HMV-affären hade ett bättre utbud av TV-program på video än Virgin Mega Store och Tower Records. HMV hade t. ex. samtliga Twin Peaks-avsnitt på video. De två andra affärerna kom dock inte långt efter.

När man bläddrar bland programmen i hyllorna får man en stor bit av engelsk TV-historia; allt från Forsythe Sagan till de senaste komediserierna med Rowan Atkinson! En inspelad video kostar kring 11-12 pund.

forts på sidan 9

Från drivna fullblodsproffs till mumlande amatörer

Kommer kommersiella radiostationer att lyckas med speciella musikformat i Sverige? Den frågan ställer sig många just nu.

London har haft specialiserade lokalstationer under ett par år. I juli 92 lyssnade vi på några av dem för att utröna om de spelar samma musik som de utlovar. Vissa är mycket trogna sina koncept medan andra har en bredare tolkning av sitt musikformat.

Piratstationer kompletterar med reggae och rave presenterat av mumlande eller skrattade programledare.

Capital Radio

Capital Radios drivetime på eftermiddagarna var under flera år identiskt med programledaren Roger Scott. En tät show med musik, trafikrapporter och korta övergångar av honom. Roger var inte stationens största personlighet, men hans program lät alltid bra och speglade perfekt det hektiska tempot då Londonborna åkte hem från sina jobb i den stundtals kaotiska trafiken. När Roger Scott dog för ett par år sedan var en epok i Londons radiohistoria över.

Kid Jensen fortsätter med samma programkoncept i dagens Drivetime. Han håller snacket kort då han kommer in och koncentrerar sig på musiken, trafiken och Capital Radio-förknippade arrangemang. Inga personliga reflektioner eller lustiga skämt. Opersonligt, men väldigt proffsigt. Jag tycker det är en bra puls i programmet och uppskattar det konsekvent genomförda formatet utan för mycket "tjafs" från programledaren.

Även när Kid tar in en lyssnare via telefon i programmet hålls inslaget kort. Toby Wills gissar rätt på Simply Reds "Thrill Me" och vinner två biljetter till gruppens konsert. Samtalet tar 20 sekunder varav Toby får prata i 10 sekunder och hinner nämna sitt namn, varifrån han kommer, låttiteln och skrika över sin vinst. Längre behöver inte sådana telefonsamtal vara.

Eftersom samtalet ingår i ett radioprogram med tätt musikformat är det onödigt, ja direkt olämpligt, att avsluta samtalet med de sedvanliga artighetsfraserna som man använder sig av i samtal som bara berör två personer. Sådant drar ned på tempot.

De första 26 minuterna efter nyheterna kl 16.02 är reklamfria. De fyra första låtarna (se spellistan) är uptempo och Jensen är kortfattad i detta segment. Han hinner i alla fall efterlysa Susan som

försvunnit från sitt hem och tillägna Roy Orbisons "I Drove All Night" till föräldrarna och eleverna på en skola i Surbiton som han skulle besöka dagen efter (allt i låtarnas uttoningar och intron).

David läser själv trafikrapporten på 20 sekunder efter detta uptempo-segment och lägger på en lite lugnare låt "Just Another Day" som följs av ytterligare lugna låtarna (Madonna, Mariah Carey och Roxette) varefter Lionel Richie på nytt får öka musiktempot en aning. Jag vet inte om detta var medvetet eller bara en slump. Att stegra och sänka tempot med hjälp av musiken i segment kan ge en bra effekt och är bättre än den gamla berg- och dalbane-formeln "snabb-lugn-snabb-lugn låt".

David Kid Jensen presenterar "The Network Chart" på lördagar kl 16 och refererar ofta till denna lista när han spelar låtar som ligger på den under sitt Drivetime-pass. Han undrar t ex om Madonnas "This Used To Be My Playground" kommer in på listan och huruvida Ma-

riah Carey fortfarande kommer att behålla sin förstaplacering med "I'll Be There". Lördagsprogrammet får också reklam i jinglar som "David Jensen with the UK Hits".

Övriga jinglar är korta, som "The Kid's Motorride", "On 95,8 this is Capital FM", "London's Music Master", "Jensen's Drivetime" och "Capital FM, Capital FM".

Från helikoptern över London lämnar Hazel Murray sina trafikrapporter; "95,8, traffic-update with the flying eye". Kvar över 5 har det tjocknat till ordenligt, så det blir en omfattande utläggning på 100 sekunder. Hazels rapporter är sponsrade av British Airways, "The World's favourite airline". Sponsrade trafikrapporter blir allt vanligare på europeiska radiostationer.

Capital har kortare nyhetsammanfattningar på cirka 1 minut på halvtimmen och lite längre nyheter (1,5-2,5 minuter) på heltimmen. I den längre på 2,5 minut kl 17 lyckades man klämma in inflationen i England, en dödsdom på Isle of Man, tvångsmatning av en anorexiaflicka, flottblockad mot Serbien, Formel 1 och en utmärkelse till fotbollsspelaren Gary Lineker, inklusive 2 intervjuer och ett tal av John Major. Inte illa!

Av annonserna drog jag slutsatsen att antingen går bilförsäljningen bra i London eller så är bilhandlarna desperata för både Renault, Peugeot och Fiat lockade lyssnarna med erbjudanden under programmet. Men var skall bilhandlarna annonsera om inte i Drivetime!

Capital Radio

Aln't No Doubt, Jimmy Nail
Damn I Wish I Was Your Lover, Sophie B. Hawkins
Achy Breaky Heart, Billy Ray Cyrus
I Drove All Night, Roy Orbison
Just Another Day, Jon Secada
This Used To Be My Playground, Madonna
I'll Be There, Mariah Carey
It Must Have Been Love, Roxette
You Are My Destiny, Lionel Richie
Thrill Me, Simply Red
Disappointed, Electronic
S.O.S., Erasure
You're All That Matters To Me (för mig okänd låt och artist)
Kid Jensens Drivetime, fredag 10 juli 1992 kl 16-17, Capital Radio 95,8 MHz, London.

JAZZ FM

JAZZ FM är inte någon utpräglad jazzstation. Jingeln "Jazz FM is blues, soul and smooth, smooth jazz" ger en bättre bild av musikformatet än stationsnamnet.

Under morgon- och eftermiddagsspassen, då radion har sin största publik, dominerar blues och soul. Jazzen som spelas på dessa tider är av senare årgångar och snarare en crossover-variant till den moderna pop- och soulmusiken.

Soulen får också stort utrymme på andra tider, som The Soul Show på lördagskvällar (20-21) och Soul Cellar på söndagar (12.00-12.30). Gammal hederlig jazz på akustiska instrument hörde jag åtminstone på lördagar kl 21.

Morgonprogrammet med Barry Jones hade ett lugnt och behagligt tempo, med

JAZZ FM

She Caught the Cathy, Blues Brothers

Pick Up the Pieces, Tom Scott (I)

Respect, Otis Redding

Off the Hook, Ronnie Ellis (I)

Straighten Up And Fly Right, Natalie Cole

Papa's Got A Brand New Bag, James Brown

What's Going On, Tom Brown (I)

Don't Be Afraid of the Dark, Robert Cray

What'd You Do To Me Baby, Al Jarreau

Peppo's Song, Spyro Gyra (I)

Barry Jones, breakfast show, måndag 13 juli 1992 kl 07,30-08,30. JAZZ FM 102,2 MHz, London.

(I)=instrumentala låtar.

nyheter på heltimmen och nyhetsrubriker 29 minuter över heltimmen, väderprognoser, trafikrapporter (sponsrade av Mercury Communications) och korta reklamblock (2-3 inslag per block).

Barry relaterade till artister han spelade och aktuella händelser. Han berättade om elektroniska remsor som skall förhindra snatteri, Nigel Mansells seger i Formel 1 på Silverstone och en falskmyntarliga som använder sig av Coca Cola-kapsyler. Barrys utläggningar var korta och sparsamma. Han uppträdde som man förväntar sig av en programledare på Jazz FM.

Stationens publik har en betydligt högre andel äldre och mer välbeställda lyssnare än t.ex. Capital Radio. Det märks på reklamen och det sponsrade inslaget "The Jazz-FM City Report" med två minuters börs- och näringslivsnyheter från dagstidningen the Evening Standard.

Bland annonsörerna fanns Dell Computers, La Coste (tröjor), Hertz biluthyrare och olika klubbar som bjuder på jazz-musik, som Butler's Wharf, Town and Country Club och Smolensky's.

Greater London Radio

Greater London Radio är BBC:s reklamfria lokalradiostation, som profilerar sig med nyheter och "classic rock". Musikformatet är en snällare variant av det amerikanska AOR (Album Oriented Rock) som kom på 70-talet med grupper som Led Zeppelin, Uriah Heep och Deep Purple. Classic Rock i GLR:s tappning omfattar både nya och gamla rockhits, ett och annat LP-spår, men ingen disco/dans/hip hop-musik eller de smörgastaste poplåtarna. Ja, mycket av det som GLR spelar skulle vi i Sverige kalla

Greater London Radio

I Knew the Bride, Dave Edmunds

I Love You, Goodbye, Thomas Dolby

Golden Brown, Stranglers

Reelin' & Rockin', Chuck Berry

Tell Her About It, Billy Joel

Profoundly Yours, Hue & Cry

Love Is Strange, Everything But The Girl

Fool Behind The Fool, Del Amitri

Louis Avenue, Jackson Browne

Another Saturday Night, Sam Cooke

Breakfast show med Kevin Greening och Jeremy Nicholas, Måndag 13 juli 1992 kl 08-09, GLR 94,9 MHz, London.

pop. De gamla låtarna utgör 50 procent av utbudet under den timme jag listat här.

Kevin Greening och Jeremy Nicholas gör frukostprogrammet. Jeremy håller i nyhetssändningarna på hel- och halvtimmen (31 minuter över för att vara exakt) och kommer också in mellan låtarna med intervjuer och uppföljningar av nyheterna. Kevin presenterar främst musiken och gör ett och annat inslag. De har en dialog när de på- eller avannonserar de olika inslagen. De är också noga med att säga musiktitlar och artister, men annars relaterar de till nyheterna och inte musiken i mellansnacket och har en avslappnad stil utan hets.

Ibland blir det fel, som när Kevin just berättat om en engelsk pojke som vunnit VM-mästerskapen i Schack i klassen upp till tio år. Jeremy fortsätter med nöjestipsen men råkar trycka in fel jingle och Kevin säger "Du är verkligen inte någon stormästare (syftning på schackstormästare), du kan ju inte ens sköta en CD".

Nyheterna på heltimmen är på drygt fem minuter och omfattar upp till tio inslag varav flera inkluderar intervjuer eller telefonrapporter från utsända korrespondenter. På halvtimmen ges ett par nyhetsrubriker och ett sportsegment med ett par intervjuer.

Under timmen går man djupare in på ett par nyheter (2-3 minuter), som FN-trupper till Bosnien med intervjuer på platsen med utsatta muslimer, ökande arbetslöshet inom Londons finansiella sektor och huruvida en tunnelbanelinje (Jubilee-line) skall förlängas. Jeremy tar också upp en nyhet som inte förekommit i sändningen på heltimmen; att en alkoholismenhet på ett sjukhus skall avskaffas och att man istället skall satsa på förebyggande vård närmare patienterna. De här fördjupande inslagen tar ungefär lika mycket tid som reklamen under en tim-

me på Capital Radio.

Väder och trafikrapporter från Scotland Yard ges ett par gånger under timmen. På Scotland Yard sitter en medarbetare och bevakar trafiken på ett par TV-monitörer och håller koll på järnväg, tunnelbanan och bussar. Trafikinslagen kallas för "GLR Twenty Twenty Travel" eftersom de kommer var 20:e minut (20, 40 och 59 minuter efter heltimmen).

KISS FM

KISS FM låter musikformatet påverka hela programmet. Ibland var det svårt för mig att veta om det nu var dags för en ny låt, jingle eller reklam. Samplade jinglar som kunde vara början på en techno-låt och rap- eller soul-reklam suddar ut gränserna mellan de olika programdelarna.

Stationens musikformat "dans" rymmer olika genrer som soul, 70- och 80-tals disco, rap, en och annan reggae-låt och dagens hypnotiska samplade techno. Ett brett spektrum. Kanske för brett, för själv har jag mycket svårt för techno i radio (techno/rave skall spelas på dansparty, anser jag) medan jag är svag för soul-musik.

Den här bredden manifesterades av de fyra låtar som var med i lyssnaromröstningen om veckans "Most dangerous record"; den lugna soullåten "You never really cared" med Gwen Guthrie; "Ravers" (samplad techno) med Anti Rave Society; "Sad Affair" (rap) med Marksmen och "Feelin' High" (samplad up-tempo reggae) med Skanga. Marksmens

KISS FM

Techno

Do What You Wanna do, Two in a room (rap)

Techno

Every Little Step, Bobby Brown (soul)

Just For Tonight, Vanessa Williams (soul)

Joey Negro (disco)

You Never Really Cared, Gwen Guthrie (soul)

Ravers, Anti Rave Society (techno)

Sad Affair, Marksmen (rap)

Feelin' High, Skanga (reggae/techno)

Gettling It Right, Alison Limerick (soul)

The Future Assassins (techno)

Some Justice, Urban Shakedown (techno)

David Pierce drivetime, fredag 10 juli 1992 kl 16-17. KISS FM 100 MHz, London. 13 låtar på en timme. Några fick jag varken titel eller artist på, då står det t ex "Techno" för att åtminstone ge genren. På två låtar fick jag enbart artisten.

låt vann. Föregående veckas vinnarlåt var techno.

Jag lyssnade på fredags-eftermiddagens drivetime mellan 16 och 18 med David Pierce. Han uppmanade lyssnare att ringa honom och berätta om de skulle göra något "wacky, wild and wonderful" under helgen. David tog in tre korta samtal efter nästa techno-låt. Steve klagade på att han inte hade någon att gå ut med på kvällen, John i Battersea skulle roa sig på klubbarna Seaside, Spys och Black & White och J.J. hälsade till alla som tänkte komma till klubben Shake-down senare på fredagen. Sedan var det slut på lyssnarnas nöjestips.

Två korta trafikrapporter (AA Road-watch) och två minuter nyheter precis före heltimmen underströk musikens vikt på KISS FM. Mycket av reklamen hade musikanknytning; CD-skivor, konserter, CD-spelare och allehanda diskotek och nattklubbar som Club Dada, Fresh och Soul Survivors.

Jag hade svårt att förstå en del reklaminslag, som en röst med bred gröttig skotsk accent, som antagligen gjorde reklam för någon slags konsert eller disco på Linford Film Studios. Efter en 10-sekunders spot för diskoteket Mega Zone följde ett 15 sekunders segment hopmixat av bl a påannonser och reklam, vilket gjorde mig mycket konfunderad. Var detta en slags "övergång" för att sudda ut gränserna mellan reklamen och övrigt programinnehåll?

KISS FM har de vanliga korta jinglarna, som "100 FM Stereo" och "Don't touch that dial, you're on to KISS" men också längre, som "Turn it on, Turn it on! Has anybody ever asked you the question, who is the number one set and sound? You will quickly reply: KISS FM".

De har knyckt Groucho Marxs röst i en annan jingel och lagt in KISS FM på slutet: "Do you have any dreams that occur frequently?"

Yes, every night in my dreams I come to a door with a big sign on it, and I push it and push it with all my might but it won't open.

But what does the sign say?

KISS-FM."

Sedan kan man fråga sig om det är positivt att KISS FM är en stor dörr som inte går att öppna.

Choice FM

Choice FM håller sig till soulmusiken och flirtar inte, som KISS FM, med technofantasterna. Under den timmen jag listat låtarna var det bara en skiva (reggae) som föll utanför soul-konceptet.

Mark Sebastians morgonshow lät proffsigare med betydligt fler jinglar instoppade här och där jämfört med före-

Choice FM

Who Is It, Michael Jackson

Ready For Love, Milira

Peace In the World, Don E

Love Me Tender, (reggae)

Fly, Vivianne McCohen

Give Us Some Sunshine, Sabrina Johnston

I'm Doing Fine Now, New York City

7 Days, 7 Nights, Sue Ann Carwell

I Can't Hold the Fact, Kay Solo (rap)

Gonna Make It Now, Blaze

Okänd soul-låt

What'd You Do To Me Baby, Al Jarreau

Mark Sebastians Breakfast Show,

Måndag 13 juli 1992 kl 09-10. Choice

FM 96,9 MHz, London. Tio soullåtar

av tolv under en timme.

gående år (se Frekvens 1/92 sid 10). Ovanligt många jinglar och drop ins för att vara ett soul-program!

Mark lade gärna in jinglar i början och slutet av låtarna och som övergång mellan två låtar. Här följer några exempel: "Cranking up the big R & B machine, this is Choice FM", "The soul of the city, Choice FM", "96,9, the most soulful number in town", "This is Londons only choice", "More choice for everyone", "Don't touch that dial, this is Choice jam on it" och "96,9 gems a day on Choice FM".

Choice (val) och soul är tacksamma ord att använda i jinglarna. Ett annat ord som Choice inmutat är "gems" (ädelstenar, med likhetstecken mellan låtar och ädelstenar). Mark sa t ex "More gems around the corner" och "Buzzing with continuous gems".

Choice har lite mer nyheter, trafikrapporter och väder än KISS FM. I lokalnyheterna efter IRN:s heltimmesbulletin fick jag veta att Wandsworth skulle tvingas skära i sjukvårdsbudgeten, att en 16-årig pojke var anklagad för mord och att Choice FM haft en insamling för välgörenhet under söndagen. Sporten fick också sin beskärda del när Mark tog upp en del sporthändelser från söndagen i en övergång.

Choice lyssnare måste vara tokiga i mobiltelefoner och hårschampo eftersom det gjordes reklam för dessa varor även detta år i Mark Sebastians program. Dessutom förmodas Choice-lyssnare vilja åka till USA och hyra bil där, läsa tidningen Caribbean Week och göra sina bankaffärer i Jamaica Limited. Västindier är en stor publikgrupp för radiostationen.

Mark Sebastian höll ett lugnt tempo som passade bra till soul-musiken. Han höjde tempot lite med ett halvhjärtat försök till rim när han spelade två funk-låtar och pratade med trafikrapportören

Janet.

Jag blev besviken på lyssnarnas mentala gåvor eftersom ingen under Marks pass kunde säga vem som sjöng "As times goes by" i filmen Casablanca. Han ställde frågan 07.15 som en "teaser" för lyssnarna men fick själv ge det rätta svaret strax före tio då hans pass slutade. Nej, det var inte Bogart utan Dooley Wilson. Lägg detta på minnet nästa gång någon ställer denna (vanliga) fråga i ett radioprogram!

Capital Gold

Skrubar du in Capital Golds mellanvågsfrekvens en vardagsmorgon får du höra Storbritanniens mest kände radiopratare, Tony Blackburn. Tony har blivit en institution i England. Den här morgonen skämtade han och David Hamilton om ett stort reportage i Daily Mirror om honom själv och David i inslaget "the twin peaks". Tony konstaterade att de faktiskt blivit rätt citerade för en gångs skull och att fotografen fått dem att se mänskliga ut, nåja, nästan mänskliga.

De skojade också om att Tony i artikeln föreslog att man borde ha satt upp statyer av dem båda i foajén på en av de stationer de tidigare arbetat för, statyer med knivar i ryggen eftersom det förekom mycket skitsnack bakom ryggen bland arbetskamraterna. Men nu har det blivit så dåligt på stationen att de knivhugger varandra framifrån, konstaterade

Capital Gold

Knock On Wood, Eddie Floyd (67)

Three Steps To Heaven, Eddie Cochran (60)

Wonderful Land, The Shadows (62)

In The Bad Bad Old Days, The Foundations (69)

Two Kinds Of Teardrops, Del Shannon (63)

Tired Of Being Alone, Al Greene (71)

Palisades Park, Freddy Cannon (62)

I'll Go Where Your Music Takes Me, Jimmy James and the Vagabonds (76)

Make It Easy On Yourself, The Walker Brothers (65)

Something In The Air, Thunderclap Newman (69)

I Say A Little Prayer, Aretha Franklin (68)

Don't Leave Me This Way, Harold Melvin & The Bluenotes (77)

You Can't Hurry Love, Supremes (66)

Papa's Got A Brand New Bag, James Brown (65)

In Dreams, Roy Orbison (63)

Tony Blackburn Breakfast Show,

måndag 13 juli 1992 kl 09-10, Capital

Gold 1548 kHz, London. (årtal)

de.

De fortsatte att skämta mellan ett par skivor, mest om varandra, och David avslutade med att "om jag bara fick en person att le, så är inte min dag bortkastad", varvid Tony kontrade med "om du bara kunde få en att lyssna på dig, så vore det inte bortkastat".

Vädret var så eländigt den här morgonen att trafikhelikoptern tvingades gå ner igen. Rapportören såg inget genom regnet. Tony fick därför ta hand om alla trafikrapporter själv, ganska långa utläggningar på 80-110 sekunder gärna med en Shadownslåt i bakgrunden.

Musikformatet är hitlåtar främst från 60 och 70-talet. Under timmen mellan 9 och 10 var hela 80 procent av de 15 låtarna från 60-talet, resterande 20 procent (3 st) från 70-talet. Eftersom hitsen var kortare på den tiden får Capital Gold in fler låtar än andra London-stationer per timme. En bidragande orsak var förvisso att reklaminslagen var sällsynta, bara ett reklaminslag för mjölk till kaffet under den aktuella timmen. Tony sade att han just kollat de andra musikstationerna i stan, men att de bara pratade. Bilden av att Capital Gold spelar mer musik än andra är viktig för stationen.

Formeln; mycket musik, talrika jinglar och korta, gärna humoristiska eller självvironiska, kommenterar av Tony fungerar bra. En positiv och lättlyssnad show som ändå inte underskattar lyssnarna. Fast jag skulle nog tröttna på 60-tals jinglarna om jag lyssnade på Capital Gold varje dag.

Piratstationer

Londons pirater fortsätter envist att trotsa myndigheterna med reggae, soul och, det senaste tillskottet, rave/techno. Fyra av de nio stationer jag lyssnade på spelade rave/techno-musik, oändligt långa stycken med mixningar och sparsam

Piratstationer

89,40 OID möjligen "Sounds and Affection", rave
89,80 Station FM, reggae
90,15 Planet FM, rave
90,60 Pulse FM, rave
91,00 Lightning Music Radio, reggae och soul
92,00 Power Jam, reggae
94,35 Radio Rave, rave
98,50 Elite Radio, reggae och soul
99,65 Reggae FM, reggae
Avlyssnade på kvällarna fred-sönd den 10-12 juli 1992 i London.

text, t.ex. "Can't beat the system. Go with the flow", som upprepades intill utmattning.

När dessutom programledarna på dessa stationer konsekvent pratade eller försökte sjunga med i "musiken" började jag snarare associera till någon form av psykisk tortyr än radioprogram. DJ:n på stationen 89.4 sjöng eller utstötte envist texter, som "Sound of the base. Sound of mix. Sounds of the master with a bag full of tricks". Han förmedlade också hälsningar, upplyste om aktuella konserter och partyn samt berättade att en fotograf från Select Magazine just förevisade honom i studion under tiden som rave-musiken pulserade i etern.

Discjockeyn på Pulse FM rimmade med raden "In the mix on 90,6" och sade att stationen sökte licens, och hans kollega på Radio Rave mumlade hela tiden hälsningar under musiken. Problemet med många av dessa pirater är att ljudkvaliteten är dålig och att programledarna har mycket svårt att hålla nivåerna, deras prat dränks av musiken. Eftersom dessa programledare dessutom är ytterst opersonliga kan man undra vem som vill lyssna på deras program.

Då är det betydligt mer underhållande

att skruva in soul- och reggae-piraterna. Vissa programledare verkar vara komplett galna, som "The mad cabbage-man" på Power Jam. Han skrek "cabbage", sjöng telefonnumret och skrattade nästan i varje övergång. Cabbage-man hade en kvinnlig medhjälpare som läste upp hälsningar, men hon hördes knappt så han uppmanade henne hela tiden att "talk louder".

Antagligen sänder en del hemifrån köket, som Mr Spiderman på Reggae FM med barnskrik i bakgrunden. Det är vanligt med kvinnliga medhjälpare eller programledare på reggae/soul-stationerna. Tyvärr är oskicket att prata och förmedla hälsningar i musiken även utbrett på dessa stationer. DJ:n på Reggae FM erkände faktiskt att han pratade över allt för många låtar. Jag gillade jingeln "This is your popular station, Reggae FM. 99,6 millions way to die. Choose one! He-He-He-He-He".

Lightning Music Radio presenterade brittiska Top 50-listan över 12 tums reggae-singlar och ställde frågan när Sydafrika införde apartheid. Elite Radio berättade att personal från stationen skulle vara med på ett party i Brixtons stadshus och gjorde reklam för nattklubbar och reggae-skivor.

Big Benny på Station FM skänkte biljetter till en Revival Day på the Palm-tree Club till den som kunde ange artisterna som sjöng tre låtar. I reklamsjoket förstod jag att det var populärt med sportkläder i reggae-kretsar genom annonserna för "Aerobic fun & sportswear dance charity på Britannia leisure center" och för "Sportswear party in double trouble style at Belly nightclub and winebar" där vi kunde vänta oss "wicked heat".

Piraterna i London sänder på fredags-, lördags- och söndagskvällar. Mitt i veckan kan någon enstaka pirat höras.

James Mollan

Forts "Livvakten..." fr sid 5

Hur det var med livvakten i München? Jo, Robert Olsson och jag besökte Radio Liberty för att göra ett reportage om sändningarna till före detta Sovjetunionen. Nu när järnridån fallit borde det väl inte vara så farligt längre att jobba för Radio Liberty eller Radio Free Europe. Många som anställts genom åren har varit avhoppare och stämplades tidigare som statens fiender av de forna kommunistregimerna.

Men rädslan för repressalier satt fortfarande i. Säkerhetsaspekten aktualiserades omgående när vi kom till Radio Liberty. Vakten vid ingången trodde nämligen att jag var Roberts livvakt.

När jag fotograferade i det stora nyhetsrummet fick vår guide Richard Bird

fråga om alla ville vara med på bild. En av dem ville nämligen ogärna visa sig på bild, men gick med på det eftersom vi var från en svensk tidning.

Däremot ville en armenier absolut inte vara med på bild av rädsla för att hans anhöriga skulle råka ut för otrevligheter. Han sa det först efter det att jag förgävs försökt få med honom på bild framifrån, men han vände ryggen mot mig hela tiden.

Dessutom såg vakten oerhört sur ut när jag på vår väg ut tog ett par bilder av trappan upp till stationen. Jag kände hans ogillande blick i ryggen.

Ölet på Radio Libertys/Radio Free Europes personalrestaurang var i alla fall både gott och billigt.

James Mollan

Virgin via ASTRA

Richard Bransons AOR-kanal Virgin 1215 är nu tillgänglig för miljontals parabolägare över hela Europa sedan kanalen ånyo börjat sända program via ASTRA-satelliten, den här gången på Sky News transponder 12 över stereoparet 7,38 och 7,56 MHz. Ett 500.000 punds samarbetsavtal med bl.a. gemensam marknadsföring, har slutits mellan British Sky Broadcasting (BSB), som står bakom Sky-kanalerna, och Virgin.

Syftet med satellitsändningarna är att ge engelska allmänheten möjlighet att kunna ta emot stationen i Hi-Fi Stereo eftersom den marksända stationen endast går att ta emot på mellanvåg 1215 kHz. Stationen förbereder sig även för införandet av DAB.

Radio P4 för självplågare

Jag brukar plåga mig själv på vardagar-na genom att lyssna på Radio P4 i Lund. Vid åttatiden på morgonen tar jag in frekvensen 99,1 MHz.

På förmiddagen är det en optimistisk herre vid namn Anders Nilsson som gör sitt bästa för att låta så trendig som möjligt. På något underligt sätt förtar denna trendsträvan all eventuell lyssnarglädje och gör i stället att man mer och mer retar sig på honom.

Från kl 11.00 har vi så den kvinnliga middagsprataren Karin Mannerström. En mera utslätad och oengagerad presentation får man leta efter. Även när hon försöker sig på ett dåligt skämt låter hon som om hon skulle vilja lägga sig ner och dö eller somna in framför mikrofonen, med attityden "jaha - nu skämtade jag".

Hon är den av presentatörerna som mest excellerar i mekanisk uppräknings av titlar, citerar från texterna utanför sitt sammanhang och försöker göra billiga associationer för att åtminstone fylla ut med något prat. Släng ut henne ur studion och låt en CD-växlare göra jobbet i stället så vi kan få lite sinnesfrid!

Norrman enda ljuspunkten

Kårstein Eidem Lövås är den enda ljuspunkten på stationen - fast han är ju gudbevars norrman! Han börjar sin show kl 14.00. Jag har ingenting emot norrmän, men hur kan man komma på idén att anställa en norrman som inte kan prata anständig svenska som skivpratare på en svensk radiostation? Fast till skillnad från de övriga på stationen uppvisar han åtminstone lite personlighet. Han drar sig inte ens för att skämta om sin egen person eller att han är norrman.

Stationens DJ:s är tråkiga presentatörer som inte har något att säga och när de har det så låter de som om de satt där och önskade att de egentligen sysslade med något annat. Ofta är det raka presentationer i stil med "jaha, det var det med den och nu det med den och den". En mekanisk uppläsning av titlar utan den minsta känsla vare sig för bakgrundsmusiken eller sammanhang.

På eftermiddagen försöker stationen tuffa till sig lite med tävlingar. En av de mer IQ-befriade tävlingar jag överhuvudtaget har varit med om heter "dynaminuten". En lyssnare i telefon kopplas ut i etern och det enda lyssnaren förväntas prestera är att skrika "stopp" innan en sprängknall hörs. Ju fler sekunder som går innan knallen kommer desto mer pengar kan man vinna. Men hinner lyssnaren inte före knallen förlorar vederbörande alla pengarna. Tävlingen var sponsrad av varuhuset FOKUS i Lund.

I annan tävling skulle man gissa vad

RADIOKRÖNIKA

Robert Olsson

Lasse Berghagen har i sitt kylskåp. Den stackars lyssnaren som ringde upp gissade fel på allt eftersom han räknade upp så självklara saker som ost, ägg och mjölk. Lars Berghagen, som var med i inspelad form, berättade dock inte vad han hade i sitt kylskåp utan vad han skulle vilja ha där. En total flopp! Såväl idén som genomförandet var värdelöst.

Droppen kom dock när lyssnarna skulle gissa hur lång tid det skulle ta för Karin Mannerström att lifta från Staffanstorpsrondellen till P4-studion i Lund. Studion hade telefonförbindelse med Kårstein och Karin vid rondellen.

Men det blev en sabla röra där ute när ett stort antal lyssnare tog sig till rondellen. Kårstein och Karin skrattade hysteriskt i kapp med varandra i mikrofonen och programledarna i studion verkade ha minst lika roligt. Jag blev aldrig klok på vad som var så roligt. Idén var usel, för att inte tala om den bristande finess med vilken den genomfördes. Vinnaren gissade på 12 min 48 sekunder.

Musiken tar tyvärr upp större delen av stationens programtid. Tyvärr, eftersom uppläggningsen är bedrövlig. Musiken är tråkig och oengagerande. Uppläggningsen saknar rytm och tanke. Det märks att skivbolagens marknadsföringsavdelningar bestämmer vad som skall få spelas. Okay, låt det få vara så, men då kunde man väl åtminstone anstränga sig för att få en helhet, en linje i musikvalet. Men, ack nej, det är slumpgeneratorn som trycker ut spellistan mest hela tiden.

Nöjestipsen inleds ofta med föga inspirerande "jaha och vad kan man göra i Lund i dag då?" och så kommer det en lång tråkig uppräknings (Gäsp).

Läser ur kvällstidningarna

Ett av de få positiva inslagen är presentationen av kvällstidningarnas huvudinnehåll halv tre varje eftermiddag, även om denna oftast tenderar att bli något kaotiskt genom det odisciplinerade tjafset mellan norrmannen Kårstein Eidem Lövås och Karin Mannerström.

Stationen verkar reta sig ordentligt på Aftonbladet. bl.a. för att tidningen gräver ner sig i skandaler och negativa nyheter. Vid ett tillfälle tyckte de att tidningen hade gjort en väl melodramatisk beskrivning av hur den sista Volvo-240 lämnade produktionsbandet vid Torslandaverken. Då hette det "nej, ned med tidningen i papperskorgen!".

Med tanke på den allmänna kvalitet som kvällstidningar uppvisar och tid-

ningen idag i synnerhet, som de aldrig klankar ned på, kan man ju undra vad det eventuellt finns för bindningar som gör stationen mindre benägen att kritisera de andra kvällstidningarna.

Ett annat positivt inslag är jingeln efter varje heltimme där man lägger ut stadions-ID och frekvenser och "direkt-sänd från Öresundsvägen i Lund". Men det låter antagligen bra för att det då är nonstop-kör utan någon "dj" som kommer in och förstör helhetsintrycket.

Frågar vad folk tycker

En tredje ljuspunkt är att stationen går ut och frågar vad folk tycker om olika saker enligt principen "folkets röst". Vid ett tillfälle frågade man om folk tittade på TV-Skåne (TV4:s regionalprogram) och vid ett annat undrade man om folk hade några speciella hatjobb de inte skulle vilja arbeta med. En man svarade "flyttkarl", reportern undrade "varför då?" varvid mannen replikerade: "har du flyttat någon gång?".

Reklamen är intressant. Den förekommer ungefär var 20:e minut och det verkar inte vara någon brist på annonsörer. Z-annonsen med avslutningen "ingen-ting är heligt" är nästan bra, men 99-kronors-varianten som går ut på att en kvinnokör sjunger "99-kronor" i bakgrunden under hela annonstiden är ener-verande.

Reklamen för Triangeln i Malmö har en torr kvinnoröst som berättar om aktuella erbjudanden, Burger King är hyfsat professionellt upplagd, Skopunkten något tontig om VIP-klubben och dålig kör och Vicks Kemtvätt i Malmö har stulit kören "för din egen skull" från försäkringskassornas kampanj för att medborgarna bör anmäla ändrad inkomst.

Andra annonsörer är tidningen Lunda-liv, Färgtema i Staffanstorp, Texaco i Malmö och Höllviken, Nannys kitchen i Malmö och flygbussarna till Sturup.

Nyheter förekommer numera varje heltimme och kommer från TT.

Parodi på jinglar

Stationens jinglar ligger väl i linje med den låga kvalitet som de presterar i övrigt. De har en kör som sjunger "Radio P4" och en jingel som talar om att nu kommer "Veckans singel". Det hade inte skadat om de hade försökt hitta någon kompositör för musik till jinglarna. Nu blir det bara parodi på jinglar.

Grannstationen Malmö City Radio fick med tvekan godkänt i förra numret och nu får P4 ett hejdundrande underbetyg. Är Radio P4-stilen vad vi har att vänta oss nu när det blir kommersiell radio så skall jag snarast fly landet! Bevara oss väl för Radio P4!

Radio Liberty har som mål att bli en överflödig station

Knappast några radiostationer har som yttersta mål att upphöra med sin verksamhet. Radio Liberty i München har haft denna målsättning i över 40 år och aldrig tidigare har stationen varit så nära målet. Radiostationen kommer att sluta sända när det forna Sovjetunionen blivit en demokrati, eller snarare flera demokratier, och den tredje

statsmakten omvandlats till oberoende och professionella massmedier.

Den gamla fienden från väster jobbar nu intensivare än någonsin och har blivit en naturlig röst i det lokala radioutbudet på många håll i det gamla sovjetiska imperiet.

Frekvens intervjuade i juli 1992 S. Enders Wimbush, chefen på Radio Liberty.

I decennier gjorde de sovjetiska myndigheterna sitt yttersta för att störa sändningarna från Radio Liberty i München. Nu kan stationen distribuera sina program över lokala sändare i det forna imperiet.

I Moskva köper Radio Liberty sändningstid på en lokal radiostation. I Ukraina sänds programmen i ett nationellt radionät. Invånarna i Uzbekistan kommer att kunna lyssna på Radio Liberty över de lokala sändarna (FM, MV och KV) i landet, och stationen räknar med att få tillgång till radionäten i Kirgizien och Kazachstan. Radio Liberty har också fått förfrågningar från Kaukasus och flera orter i Ryssland som vill återutströmma programmen från München.

Standard för radiojournalistik

— Så den gamla fienden, den gamla "propaganda-stationen" betraktas numera inte bara som "icke-propaganda", vi ses som en standard för vad som är bra radiojournalistik, säger S. Enders Wimbush, chef för Radio Liberty.

Den gamla kommunistiska massmediopolitiken underlättar inbrytningen i de före detta republikerna. Det var viktigt för centralmakten att nå ut med sitt budskap till medborgarna i det väldiga imperiet. Därför satte regimen upp stora nät med sändare på kortvåg, mellanvåg och FM.

Trögt i Vitryssland

Kabelradion är också välutvecklad, som i Vitryssland där den täcker 75 procent av befolkningen. Wimbush hoppas få tillgång till kabelnätet, men noterar att det går trögt. Han förklarar det med att kommunister av den gamla stammen sitter kvar på många poster i Vitryssland och bromsar medieutvecklingen.

Radio Liberty sänder på tolv språk till det forna Sovjetunionen och är en del av Radio Free Europe/Radio Liberty (RFE/RL). Radio Free Europe sänder på åtta språk till länderna i Östeuropa och Bal-

En del av "informational nerve center". Här tar redaktörerna emot telegram från nyhetsbyråer, vilka redigeras på engelska och skickas vidare till de olika redaktionerna.

tikum.

RFE/RL är drygt 40 år och sattes upp som ett amerikanskt verktyg i kalla krigets Europa. Fram till 1971 finansierades radiostationen av den amerikanska regeringen via CIA. Då bröts alla kontakter med CIA.

Ett privat bolag

Nu är RFE/RL ett privat bolag som får sina medel från USA:s Kongress genom Board for International Broadcasting (BIB). Huvudkontoret ligger i München. Härifrån går programmen via kortvågssändare i Tyskland, Portugal och Spanien till Östeuropa och forna Sovjetunionen. Programmen kan också tas ner från satellit. Lite drygt 1.650 jobbar för RFE/RL.

Syftet med sändningarna är att ge lyssnarna i Öst oberoende och objektiv information om främst deras egna länder. RFE/RL skall vara en motvikt till extremistiska röster och ensidiga massmedier. Stationen vill främja framväxten av professionella och trovärdiga massmedier. Journalister från Östeuropa får

praktisera ett par månader i radiohuset München för att lära sig västerländsk journalistik och radioproduktion.

— Vårt mål är att så småningom upphöra med vår verksamhet. Vi kommer inte att hålla på med detta för all framtid. Vårt jobb är att göra vad vi kan för att hjälpa samhällen få en demokratisk grund att stå på, särskilt inom massmedierna, och sedan slå ihop vår butik och gå hem.

Radio Liberty bevakar dygnet runt flera ryska radiokanaler och minst två TV-kanaler. Wimbush betraktar inte stationerna som riktiga konkurrenter.

Subjektivt tyckande

— De ryska medierna, med ett par undantag, har ännu inte utvecklat vad vi anser vara en västerländsk journalistik. Det förekommer fortfarande mycket polemik. Mycket subjektivt tyckande presenteras som fakta.

— De producerar lite fler attraktiva program. I några fall kan de även hinna före oss med öppen information, och det kommer att ske mer och mer eftersom de

redan är på plats. Men, vad de inte kan gesina lyssnare än, jag understryker än, är det analytiska fokus som vi ger. Vi kan sätta in nyheter, som de själva har rapporterat, i ett sammanhang. Att visa varför nyheten är meningsfull kanske på sätt som den ursprungliga stationen inte ens avsåg, eller ens förstod.

Jättebra med konkurrens

— Den dagen kommer när konkurrensen kommer att vara så skarp att folk högst troligen kommer att sluta lyssna på oss. De lokala källorna kommer att kunna erbjuda samma service som vi erbjuder idag. Det är jättebra! Vi välkomnar det. Jag antar, åtminstone i vårt sändningsområde - det forna Sovjetunionen, att det inte kommer inte ske på ett bra tag. I Radio Free Europes sändningsområden i östra Europa händer det redan på vissa håll, särskilt i Polen, Tjeckoslovakien och Ungern.

Wimbush tror att Radio Free Europe inom kort kommer att sluta sända till dessa tre länder (sedan intervjun gjordes har Tjeckoslovakien delats upp i Tjeckien och Slovakien).

Expanderar i Ryssland

För Radio Liberty ser han inga nedskärningar av verksamheten inom den närmaste framtiden. Tvärtom så expanderar stationen i Ryssland och i de tidigare sovjetiska republikerna. Stationen har satt upp redaktioner i Moskva, Minsk, Tasjkent och Kiev. Wimbush uppskattar antalet medarbetare i det forna Sovjetunionen till omkring 150 st. Kärnan utgörs av 35 till 40 korrespon-

denter. Resten är frilansare med varierande arbetsinsatser.

En utredning tillsatt av president George Bush rekommenderade 1992 att Radio Free Europe/Radio Liberty skulle få fortsätta sända till åtminstone år 2000. Därefter skulle frågan utredas på nytt.

Har olika uppgifter

En del amerikanska röster har höjts för att RFE/RL borde slås ihop med Voice of America eftersom bägge organisationer sänder radio till utlandet. Enders Wimbush värjer sig mot en sådan lösning eftersom stationerna har olika uppgifter.

— Vi fokuserar på inhemska händelser (i Öst). The Voice of America koncentrerar sig på världen och särskilt på vad som händer i USA. Uppgiften för The Voice of America är att sälja USA. Vår uppgift är att hjälpa till att plantera fröet som skall få demokrati och fria medier att blomstra i fria ekonomier.

— Om presidenten ger ett tal är det nästan säkert att the Voice of America kommer att sända det talet. Vi har inga skyldigheter att göra det, och gör det också sällan. Fast naturligtvis kommer vi att referera talets viktiga delar.

Betraktas som oberoende

Enligt Wimbush visar undersökningar att lyssnare i Öst betraktar Voice of America som de amerikanska myndigheternas röst och förstår varför stationen intar särskilda ståndpunkter i olika frågor. Radio Liberty uppfattas däremot som en oberoende station.

Vändpunkten för Radio Liberty kom

den 29 november 1988. Då upphörde Sovjetunionen störa programmen. Fram till dess kunde det vara svårt att nå vissa delar av landet. De sovjetiska myndigheterna använde både lokala och regionala störsändare.

Spreds som kassettkopior

De lokala störsändarna, som täckte en radie på 15 till 30 km från stadens centrum, kunde lyssnarna undvika genom att åka ut på landet. Här tog de emot och spelade in programmen, som spreds i form av kassettkopior. De regionala störsändarna var ett mycket större hinder.

Störningarna påverkade produktionen av programmen. Det viktigaste var att läsa så tydligt som möjligt i mikrofonen. Samma nyheter och information sändes upprepade gånger för att nå fram genom störningarna till lyssnarna. Det var ingen mening att sända musik eller några mer sofistikerat producerade inslag, som ändå skulle dränkas av störsändarna.

Nu sänds t.ex. de nationella programmen till Ryssland i repris bara tre gånger om dygnet, uteslutande för att nå lyssnarna på de bästa tiderna i de elva tidszonerna. Det viktigaste nyhetsprogrammet, "Spegeln", sänds mellan 20 och 21 Moskva-tid och ägnas nästan helt åt vad som händer i det forna Sovjetunionen.

— Detta är ett exempel på program vi inte kunde göra tidigare. Det är starkt beroende av rapporter från våra korrespondenter och frilansare i området.

Går på djupet

Rapporterna spelas in på Radio Libertys nya Moskva-filial och vidarebefordras till München. "Spegeln" följs av "Händelser och människor", som går mer på djupet med analyser av och reflektioner över dagens nyheter.

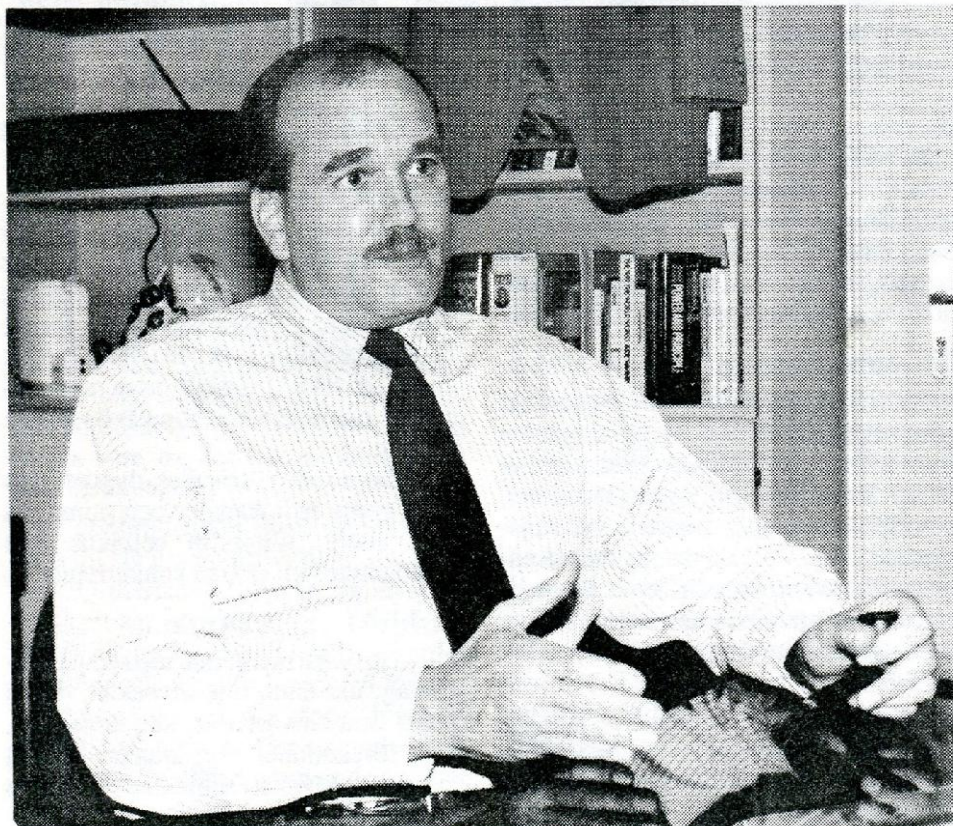
Några repriser behövs inte i Ukraina. Ukrainsk radio reläer ett morgonprogram på tre timmar och ett kvällsprogram på fyra timmar från Radio Liberty. Tidigare repriserades ett block på tre timmar tre gånger till Ukraina.

Utan störsändarna och med tillgång till lokala radiosändare kan Radio Liberty ägna sig mer åt ljudkvaliteten och utformningen av programmen med kortare inslag och musikövergångar. Reportage och intervjuer, som tidigare var mycket svåra att göra i Sovjetunionen, är nu vanliga inslag. Stationen har haft telefonväkterier och sänder för första gången ett musikprogram, ett jazzprogram.

Fler direktsändningar

Blockprogrammen håller på att ersättas av en blandning av direktsändningar och förproducerade inslag. Enders Wimbush jämför med uppläggningsen av CNN:s program.

Direktsändande satelliter är inget för Radio Liberty i dagens läge. Det finns

Mycket av det som CNN går direkt ut med i eteren skulle Radio Liberty aldrig sända innan man noga kontrollerat källorna, enligt S. Enders Wimbush, chef på Radio Liberty.

helt enkelt för få satellitmottagare i det forna Sovjet. Nu siktar RL på att lämna kortvågen i så hög grad som möjligt och komma in på lokala sändare.

Under en rundresa i Centralasien kunde Wimbush konstatera att satellit-TV som CNN och Worldnet Television rön-te ett stort intresse. Han tror att många utländska TV-kanaler inom de närmaste åren kommer att sändas ut i lokala kabelnät i det forna Sovjetunionen, men radio kommer alltid att ha en plats där.

Jordbävningen i Armenien

Under de fem år Enders Wimbush har varit chef för Radio Liberty har många dramatiska och omvälvande händelser inträffat i Östeuropa. För Radio Liberty var jordbävningen i Armenien och kuppen i augusti 91 de absolut största nyheterna.

— Jag tror att vi fick kännedom om den armenska jordbävningen innan Gorbatsjov fick veta det. Han var i FN när den ägde rum. Det var en fruktansvärd händelse.

Journalisterna tog sig mitt i natten till radiohuset i München och klockan fem på morgonen var Radio Liberty i eter med sändningar på flera språk. Stationen försökte hjälpa folk lokalisera sina familjer och informera om vad som hade hänt.

Råd från Kalifornien

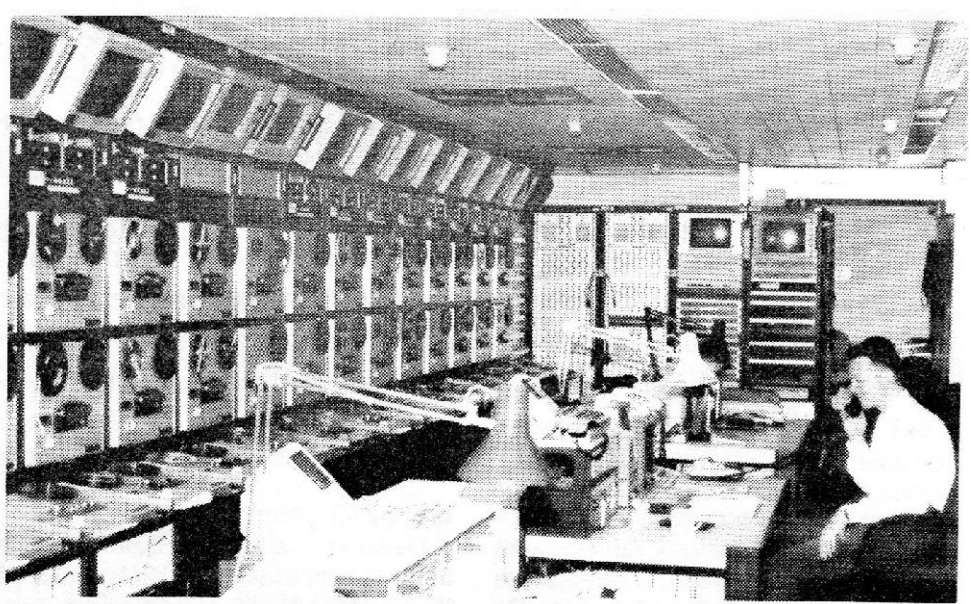
Vid jordbävningar brukar det alltid komma efterskalv. Hur skulle befolkningen skydda sig mot dessa? Wimbush och en kollega till honom, vilka båda är från Kalifornien, kom ihåg att det i telefonkatalogen i Los Angeles står vad man skall göra vid efterskalv. De ringde upp en vän i Los Angeles klockan fyra på morgonen och fick honom att faxa över två sidor ur telefonkatalogen med råd om jordbävningar. En timme senare sändes instruktionerna ut i eter på de olika språken till det jordbävningsdrabbade området.

Kuppen i augusti 1991 blev ett genombrott för Radio Liberty. När kuppen startade hade stationen fem korrespondenter på plats Moskva. Två av dem var under hela kuppen på elfte våningen i det ryska Vita Huset tillsammans med Boris Jeltsin och hade en öppen telefonlinje till München.

Prata med sitt eget folk

— Och som Boris Jeltsin ofta har sagt, han kunde prata till världen genom CNN och med sitt eget folk genom oss.

En korrespondent var på väg till flygplatsen i Moskva i ett försök att följa med kuppmaakarna på flygresan till Michail Gorbatsjov på Krim. När han stannade vid ett trafikljus, halvvägs ut till flygplatsen, såg han att den brittiska ambassadörens bil hade stoppat vid samma ljus. Korrespondenten lämnade snabbt sin bil, klev in i ambassadörens

I Master Control Room kontrolleras alla utgående sändningar. Härifrån går också de förinspelade programmen. Nyheterna sänds dock alltid direkt.

bil och gjorde på platsen en intervju med honom hur Storbritannien såg på kuppen. Ett bra exempel på underbar radio, enligt Wimbush.

— Vi fanns i hela landet med antagligen bättre täckning än några andra medier, inklusive de flesta ryska medier, varav många hade stängts. Av någon oförklarlig anledning så hade vi pratiskt taget öppna linjer till München. All information som vi samlade in kunde vi förmedla. Det enda undantaget var när vi i de baltiska staterna ett par gånger fick våra förbindelser avklippta, och det var antagligen avsiktligt.

Radio Liberty/Radio Free Europe ligger vid jättlika parken "Englischer Garten" och ett stenkast från floden Isar i München.

— Men vi rapporterade från gatan, vi rapporterade från ryska Vita Huset, vi rapporterade från fackföreningarna, vi rapporterade från intellektuella cirklar, vi rapporterade från nästan varje plats under kuppen. Och för oss var det också en kupp.

Mer än fördubblades

Lyssnarsiffrorna mer än fördubblades under kuppen och många av de nya lyssnarna har varit stationen trogen. Ingen annan internationell radiostation kommer i närheten av Radio Libertys publik-siffror i det forna Sovjetunionen.

Det har knappast blivit lugnare efter kuppen med inbördeskrig i flera republiker och problemen med den ryska ekonomin. Enligt Wimbush måste de nu placera nyheter långt ner på sin bevakningslista, vilka för bara för något år sedan skulle vara dagens toppnyheter.

— Varje dag är en kupp för oss under dessa dagar. Alla här har stora påsar under ögonen. Arbetsdagar på 12, 14 eller 16 timmar är helt normalt.

Text och Foto: James Mollan

Amerikanska National Public Radios program "All Things Considered" och "Morning Edition" kommer tillfälligt att sändas över Eutelsat 2-F1-satelliten via World Radio Network, som startar egna sändningar i september via ASTRA.

Dave Lee Travis har fått sparken från BBC Radio One efter att han i sitt program avslöjade att han tänkte sluta på stationen.

FN har stängt radiobåten Radio Droit de Parole utanför forna Jugoslaviens kust efter klagomål från Kroatien och Makedonien. Stationen har sedan april sänt nyheter till republikerna i det gamla Jugoslavien för att motverka propagandan i eter och dagstidningar.

Vart tog bleckblåsarna vägen?

Tysk radios adelsmärke är mycket musik, hög andel oldies och bra ljudkvalitet. Tysk radio fungerar mest som en jukebox och det är ont om stationer med personliga programledare. Så var det i München när jag i juli 92 besökte staden. Men vart hade bleckblåsar-formatet tagit vägen?

När jag var i Tyskland på 60- och 70-talet dominerade klassisk musik, tyska schlagers och bayerska umpa-bumpa-orkestrar musikutbudet på radion. De bayerska bleckblåsarna gjorde sig allt bredare i etern ju längre söderut man färdades i landet. Det var charmigt, men i längden utmattande att lyssna på umpa-bumpa-musiken.

Idag kan man nästan beteckna Bayerns huvudstad München som en umpa-bumpa-fri eterzon. Jag hörde inga bleckblåsare på de privata radiostationerna. Kanske finns de kvar i någon av Bayerischer Rundfunks regionala kanaler, som jag inte hann avnjuta.

Tyska sjömanssånger

Den tyska schlagermusiken har i alla fall en hängiven försvarare i **Radio Arabella**. Stationen drog sig inte ens för att lägga på tyska sjömansschlagers. Ni vet de sångerna där en kvinna sjunger om hur hon längtar efter ("Sehnsucht") sin man som är på en båt hundratals mil från henne. Stationen hade också plats för Dean Martin och hans amerikanska smörsångarvänner.

När vi åt Bockwurst och drack öl på en sylta på Münchens centralstation strömmade **Radio Charivari** ur högtalarna. Mycket oldies från 60- och 70-talet. Flera av dem hade vi inte hört på väldigt länge, men så har vi ju inte heller någon oldiestation i Sverige. Jag blev imponerad av **Radio Charivari**s bredd på sina oldies under den timmen vi bevistade syltan.

Låtarna lades direkt efter varandra och när programledaren de fåtal gånger kom till mikrofonen av- och påannonserade han ytterst sällan musiken.

Musiken spelar en större roll och programledaren har en mer undanskymd roll på tysk radio än t ex på engelska radiostationer. Lite för mycket jukebox för min smak.

Läste tidningsrubrikerna

En del lokal information kunde jag dock uppsnappa. På kvällen läste **Radio Charivari** rubrikerna i kommande morgons utgåva av en lokaltidning. Stationen efterlyste vid samma tillfälle en borttappad börs och utlovade en belö-

ning på 80 DMark.

Under de två timmar (fram till några minuter efter kl 18) som jag lyssnade på **Radio Gongs** eftermiddagsspass gav programledaren fortlöpande information om tennisen i Wimbledon mellan skivorna. Det var stora tyska intressen i London den här dagen. Michael Stich förlorade mot "tennismaskinen" Pete Sampras, Steffi Graff slog Jennifer Capriati och Boris Beckers batalj mot Andre Agassi höll på som bäst.

Regnavbrott i London

Det började bra för Becker som tog första set, men sedan kom Agassi tillbaka och spelade fenomenal tennis. När Agassi ledde i tredje set fick matchen brytas på grund av regn.

Radio Gong hade dessutom telefonrapporter från Wimbledon i sina nyheter. Biluthyraren AIL Leasing sponsrade tennisrapporterna såväl som väderinslagen. En Opelhandlare sponsrade trafikrapporterna, som följde direkt efter väderet och sändes två gånger per timme.

Nyheter lades på en udda tid; "Das neueste, alle halbe Stunde, sieben vor", sju minuter före varje halvtimme som trailern sade på tyska. Tre minuter om det stundande världsekonomiska toppmötet i München, hjälp till Sarajevo, utvandrar från Ryssland och övergångsregeringen i Tjeckoslovakien. Ingen tvekan om att München ligger i mitten av Europa!

Präglades av toppmötet

Toppmötet satte sin prägel på stan. En park i centrum fylldes av TV-stationernas bussar med de obligatoriska parabolerna och polisen satte upp avspärningar. **Radio Gong** rapporterade om en demonstration mot avspärningarna och att affärsidkare befarade en nedgång i försäljning då kunderna inte kunde komma fram.

Musikformatet var en blandning av nya låtar och gamla hits, med en markant övervikt av de gamla godingarna.

Äldre slagdängor som "Le Freak" med Chic, "Red Sails in the Sunset" med Platters och "New Kid in Town" med Eagles blandades med Lenny Krawitz "It's aint over till it's over" och ett

"dunka-dunka-hopkok" på gamla tyska schlagers.

Programledaren var ytterst sparsam med på- och avannonseringar. Det närmaste han kom var "Mmmm, the Platters" och den hurtfriska uppmaningen "Come on give me a little more" till Becker när han förlorat ett set innan låten med samma titel strömmade ut i etern.

Många bilhandlare

Nej, musik, jinglar och reklam spelade huvurollen. Korta jinglar, som "Gong 96,3", "Gong Gold" och "96,3 - Radio für München" samt påfallande mycket reklam för bilhandlare och billeasing.

Radio Gong gjorde en extrem ful direktövergång från tuggummipopen "Johnny Loves Jenny" via en italiensk schlager till en Queen-låt. Lite mer känsla och mindre robotmässig produktion efterlyses!

Radio Xanadu hade en gäst i studion efter 8 på torsdagsförmiddagen, festfixaren Michael Kiefer, som mellan skivorna och reklamen bl a berättade hur ett party bör organiseras, varför han inte gift sig än vid 34 års ålder och att han gärna lyssnar på **Radio Xanadu** eftersom stationen spelar låtar med Sweet och Doors. Även Xanadu bjöd på lite fler oldies än nya hits och var snål med på- och annonseringar.

Truddelutter för reklam

Stationen var noga med att lägga in en liten truddelutt före och efter varje reklamblock och även mellan de olika reklaminslagen. Ett system som förts på tal inför reklamradio-starten i Sverige.

Efter en timme med Xanadu skruvade jag över till **Radio 2Day**, som delar frekvens med Star Sat Radio på 89,0 MHz. Stationen sänder på morgnarna som jingeln "Radio 2Day Morgenwelle" slog fast.

Soulmusik stod på 2Days meny och programledaren var pratglad. Mellan skivorna tog han upp allt möjligt från sjukförsäkringen till varför sex är det sista som Richard Gere tänker på. Tyvärr hade programledaren en ovana att mumla, så mycket som han sade gick mig spårlost förbi. I sann soul-stationsanda pratade/mumlade han i en del in-tron och uttoningar.

Lyssnarna fick sina skivor spelade via önsketelefonen. Andrea önskade Mariah Carey och Petra Kriss Kross.

James Mollan

Radio Arabella är den tredje och **Radio Gong** den femte populäraste stationen i München.

Power-FM sändes via Italien för att nå holländska radiolyssnare

En av Hollands mest professionella radiostationer i modern tid

Frekvens redaktörer besökte förra sommaren den holländska radiostationen Power-FM i Amsterdam, en av de mest välljudande och professionella radiostationer som gått att mottaga via satellit. Tyvärr har Power-FM sedan dess upphört med sina sändningar, men stationen har under sin korta livstid satt spår i den holländska radiohistorien.

Stationen utnyttjade sig av samma transponder som MTV; transponder 22. Frekvensen för stationens subcarrier kom senare att utnyttjas för Love Radio, en radiokanal som sedan någon månad även den upphört med sina sändningar

Radio 10 Gold.

Power FM låg vid Hondhorskstraat, ett stenkast från välkända Rijksmuseum i Amsterdam, och studiokalerna inhyste förutom Power FM också systerstationen Radio 10 Gold som fortfarande är verksam över Eutelsat F1:II satelliten 13 gr öst (Filmnet Plus transponder).

Vi talade med Wim Rigter som var VD och en av initiativtagarna till stationen. Han har ett gediget förflutet från holländsk radio och arbetade tidigare inom den statliga NOS-koncernen för VARA över Hilversum III.

Varför sända över satellit? Flera holländska stationer sänder över satellit för att nå sina lyssnare.

Svaret var att det råder ett statligt radiomonopol i Holland, ett monopol som dock är på väg att luckras upp. Radio- eller TV-stationer som sänder från utlandet får emellertid vidarebefordras i holländska kabelnät. Därför relä-sänder ett antal stationer över olika lokala lågeffektade utländska sändare för att den vägen få status som utländska radiostationer och därmed också laglig möjlighet att vidarebefordras i holländska kabelnät.

Efter artikel 10

I Power FM:s fall återutsändes stationen via den italienska radiostationen Radio Milano International. En feeder på taket till byggnaden distribuerade stationens signal till Italien för återut-sändning därifrån. Radio 10 Gold startade på det sättet och namnet Radio 10 syftar på Artikel 10 i den holländska lagstiftningen som garanterar stationerna rätten att vidarebefordras i kabelnäten om de är utländska.

Radio 10 startade som en generalist-station, d.v.s. utan någon extrem format-inriktning, och blev snabbt populär genom sin CHR-karaktär hos främst de

yngre lyssnarna. När Radio 10 Gold startade var det nödvändigt att hitta en ersättning för de yngre lyssnarna eftersom Radio 10 Gold, som spelar oldies, vänder sig till de äldre. Så föddes idén till Power FM – Hollands kanske mest professionella radiostation i modern tid.

I folks vardagsrum

Power FM appellerade inte bara till de unga. Eftersom man sände i kabeln kom stationen direkt in i folks vardagsrum på ett sätt som inte en eterburen station gör, och detta var man tvungen att anpassa sig till.

Det innebar bl.a. att man inte kunde spela house hela tiden för de unga, eftersom man då riskerade att stöta bort föräldrarna som stängde av. Det är trots allt mamma och pappa som bestämmer i hemmen.

Power FM vände sig främst till åldersgruppen 16-24 år. Stationens förebilder var de gamla ärevördiga radiopiraterna och man ansåg att man förde den holländska radiotraditionen vidare om än i något moderniserad form.

— Vi försöker göra det som piraterna gjorde förr, bara bättre och på ett lite modernare sätt, sade Wim.

Ett högt tempo

Om man skall sammanfatta stationens format och sound med några få ord skulle de bli Swinging, HI-energy och professionalism. Stora krav ställdes på radiopersonligheterna, som förväntades hålla ett högt tempo och prata på intressant och roande sätt inför lyssnarna.

— Det skulle inte funka med någon som sitter och pratar om sina hemmaproblem i några minuter eller andra sociologiska utläggningar, berättade Wim och lade till att lyssnarna vill ha fart och fläng i programmen.

Stationen hade ett par anställda radiopersonligheter som tidigare var kända från holländsk radio. Bland dessa fanns Luc van Rooi från VARA, Frens Dix från Veronica och den levande radiolegenden Peter Holland från tidigare bl.a. R Nordzee International. Peter Holland presenterade hitlistan på lördagar "That's 45".

Ett helhetskoncept

Wim ville inte svara på frågan om vem som var stationens bästa presentatör.

— Det är svårt att säga eftersom vi inte satsar på individer utan försöker skapa ett helhetskoncept på stationen där alla presentatörer är en oskiljaktig del.

Även om stationen var professionell och hade fått stort genomslag ansåg de fortfarande befinna sig i ett uppbyggnadsskede. Stationen hade nästan full reklamäckning.

Power FM producerade majoriteten av sina egna jinglar själv, men basjinglarna var köpta. Varje dag gjordes det nya jinglar vilket var viktigt för att hålla stationen levande och aktuell. Reklamen producerades på begäran av kunderna.

Ingen reklam i etern

Eftersom lagstiftningen i Holland var på väg att mjukas upp kunde Power FM reläas av ett antal lågeffektade lokalstationer i norra Holland. Någon reklam fick dock inte återutsändas i etern. Genom en ohörbar selektivton avaktiverades sändningarna när reklamen kom. Denna ton sändes ut samtidigt med stationens fyra noter långa ljud-logo "Power-FM".

Under rundvandringen på stationen fick vi se radiostudion, kontor och produktionsstudio. Radio 10 Gold och Power FM:s studio var identiskt uppbyggda och låg vägg i vägg. Hela spellistan var datastyrd och inga individuella avvikelser från spellistan medgavs.

— Våra diskjockeys är medvetna om hur viktigt det är att stationen har ett gemensamt sound och därför underordnar man sig utan vidare de krav som spellisteprogrammet uppställer.

Styrde hur det skulle låta

Genom spellisteprogrammet styrde man i detalj hur stationen skulle låta olika timmar på dygnet. Alla låtar var dataregistrerade med en mängd parametrar, som format, intensitet, mood o.s.v. så att spellistan kunde skapas automatiskt. Genom några få knapptryckningar gick det att drastiskt ändra stationens format och få ett helt nytt sound, allt efter behag på bara några minuter!

En mycket intressant inblick i en av mitt tycke världens proffsigaste radiostationer!

Robert Olsson

VH-1 ny musikkanal

MTV Europe avser att starta en systerstation under namnet VH-1 med målgrupp i Storbritannien.

Servicen kommer att vara tillgänglig från början av 1994 och den tänkta målgruppen är människor i åldersgruppen 25-49 år. Formatet skall vara country-, jazz- och popvideor.

STIM vill ha mer pengar

Hård kritik mot musikavgifterna i närradion

Vid LRT-mässan i Linköping den 10-13 oktober hade ett antal företrädare för STIM/IFPI, artister och musikanvändare inbjudits att delta i en paneldebatt om upphovsrättsersättning för musiken och principerna för de nuvarande avgiftsuttagen.

Representant för STIM var Jan Tägt och för SAMI Gunnar Furemo. Musikanvändarna representerades av Sveriges Närradioförbunds ordförande Sven Erik Svensson och av Sveriges Lokal-TV-förbunds ordförande Göran Svärd.

Dubbla avgifter

Debatten kom att handla en hel del om det rimliga i att upphovsersättning tas ut på det sätt som blivit kutym i Sverige genom STIMs och IFPIs regler. STIM fick hård kritik bland annat för att man utsätter lokal-TV-stationer för dubbelt avgiftsuttag eftersom man vill avgiftsbelägga musikanvändningen när lokal-TV-stationerna vill återutsända närradioprogram från exempelvis Radio Öresund i Helsingborg eller Radio P4 i Lund.

En annan mycket intressant del av debatten kom att handla om en mera principiell syn på avgiftsuttaget. Är det egentligen någon skillnad på en snickare som producerar en stol och tar betalt för den vid ett tillfälle vid försäljningen och en kompositör som tar betalt för sitt verk när det används vid ett inspelningstillfälle?

Stolen kan många människor sitta på efter att den sålts utan att behöva betala produktionen på nytt. Musiken betalar ju inte bara den som köper det inspelade verket i form av t.ex. en CD-skiva utan ny avgift måste erläggas i varje led som musiken används, som vid återutsändning i radio och TV.

Här hade Jan Tägt svårt att få gehör för sina synpunkter eftersom en så stor del av åhörarna representerades av musikanvändarna.

Dyrare musik i närradion

Under debatten kom en del intressanta uppgifter fram. Dessa var bl.a. att STIM vill ha mer betalt för musiken såsom den numera kommit att användas i närradion (musikföreningar, semi-kommersiella stationer o dyl), å andra sidan säger man att det inte har någon betydelse om någon station sänder reklam i strid mot gällande regler, den skall betala samma STIM-avgift som de andra.

Vid reklam i närradion och för den nya privata lokalradion så är läget givetvis ett helt annat enligt STIM. De nya kommersiella stationerna skall betala STIM

efter bärkraft och om det blir tillåtet med reklam i närradion måste STIM också ta hänsyn till detta.

STIM var missnöjda med SNF:s oförståelse att hålla medlemmarna i schack och menade att detta talar för att man måste gå ifrån de centrala schabloniserade avtalen och göra upp med varje station för sig för att reglerna skall kunna efterlevas.

Smolk i glädjebägaren

Sven Erik Svensson hävdade att närradion gav föreningarna en fri röst att göra sin stämma hörd medan smolken i glädjebägaren är att STIM samtidigt lagt beslag på sångrösten. För närvarande är avgifterna för musiken så höga att vanliga föreningar inte har råd att sända någon musik. Han gick så långt som till att jämföra det med om kommunerna skulle ta ut så höga vattentaxor att folk inte skulle ha råd att dricka vatten.

Inte nog med att STIM tar betalt för samma vara två gånger, STIM-avtalen är dessutom till sin konstruktion utformade så att de utgår från att 100 procent av befolkningen inom en sändares täckningsområde lyssnar. Skulle sändaren visa sig vara för stark kontrollerar STIM hur långt den hörs. Genom sitt sätt att agera håller STIM på att måla in sig själv i ett hörn och är på väg att få en mycket stark opinion emot sig.

Avgifterna blivit en mani

Sven Erik Svensson avslutade med att hävda att STIM:s verksamhet börjar ta sig så absurda uttryck att avgiftsuttaget för musikanvändning nästan blivit något av en mani, och avslutade sitt inlägg med följande uppmaning: Vissla inte! STIM kan höra dig!

Jan Tägt STIM svarade genom att peka på att oberoende av hur argumenten faller så är det bara så att STIM tar betalt efter vissa principer och dessa avser man inte att vika från. En sådan princip är att musikanvändningen debiteras efter hur kunden använder sig av musiken. Vidare pekade han på att det nuvarande närradioavtalet är mycket generöst till sin utformning och att det får anses vara unikt i världen genom sin schablonmässighet och med halvårsvisa betalningar i efterskott.

Dessutom förändrades hela avgiftsberäkningen 1984 då avgifterna halverades. Det är fortfarande den modell som då plockades fram som gäller varför det måste anses vara magstarkt att säga att avgifterna skulle vara för höga. De nya intervaller som då sattes baserade sig på den närradioverksamhet som då bedrevs

och inte på den veritabla musikradioverksamhet som nu förekommer.

Åtta miljoner om året

Närradion betalar ca åtta miljoner kronor till STIM om året vilket utgör ca 2,5 procent av de totala intäkterna. Dessa proportioner visar om något att avgiftsuttaget inte är orimligt i förhållande till användningen – tvärtom. Visserligen är det helt juridiskt riktigt att STIM kan avgiftsbelägga visslandet men Jan Tägt försäkrade att detta är något man aldrig kommer att befatta sig med – det tackar vi för!

Sven Erik replikerade med att påpeka att en artist som Marie Fredriksson de senaste åren sålt upp emot 20 miljoner skivor. Vad beror detta på? Jo, att inte minst närradion spelat henne. Egentligen borde närradion ta betalt för att de lanserar nya artister åt bolagen! Skulle alla stationer sluta spela musik med anledning av STIM:s agerande skulle detta få allvarliga konsekvenser för skivbolagen och artisten – ett faktum som borde lända till eftertanke.

En accepterad princip

Jan Tägt förklarade hur STIM ser på detta med dubbel avgiftsbeläggning av samma musik vid vidaresändning. Det STIM tar betalt för är musikanvändandet. STIM gör ingen åtskillnad på programkällan som används. Det viktiga är att musiken används, inte hur. Skulle inte denna princip upprätthållas skulle alternativet bli att musiken fick betalas när den uppstår vilket vem som helst kan förstå är helt orimligt. Dessutom är detta en universellt accepterad och tillämplig princip och det finns inga delade meningar om detta ens hos STIM:s förhandlingsmotparter.

Att peka på att en enstaka artist sålt 20 miljoner skivor är inte adekvat. Om Marie Fredriksson sålt så många skivor så finns det andra artister som inte sålt så mycket eftersom de inte spelats så det går på ett ut. Dessutom är betydelsen av skivförsäljningen betydligt överskattad. Det är inte den viktigaste inkomstkällan.

Robert Olsson

Kryddar med motown

Den holländska CLASSIC ROCK-kabel- och satellitstationen RTL har kryddat sitt format med en nypa motownmusik i ett försök att hejda de fallande lyssnarsiffrorna. Omkring 30 låtar är motown-spår. Stationen har endast 2,5 procent av lyssnarna jämfört med målet på 3,5 procent. Framtida formatförändringar kan inte uteslutas.

Huddinge musikmix erbjuder lyssnarna en pladderfri eterzon

Den finns på 102,4 MHz, oasen i Stockholms radiolandskap. Ett eterlandskap som ofta är en kakafoni av ändlösa tävlingar, telefonsamtal och pladderande programledare.

Då är det skönt att skruva in musikmixen på Huddinge närradio för en timme eller två och rensa öronen. Här är musiken A och O och det duger inte att spela vilka poplåtar som helst. Vill du höra de nya hitsen först skall du snabbt fly den här frekvensen!

— Det viktigaste är att lyssnarna känner igen låtarna. I den här mixen känner lyssnarna igen säkert nio av tio som går. Vi kan låta Radio City och Radio Stockholm göra hits som vi sedan hakar på när jag ser att det verkligen blir respons, säger Robert Sehlberg.

Robert Sehlberg och Tomas Lannestedt på Huddinge närradio har märkt att det inte är särskilt gångbart att vara "först med det senaste". De ansvarar för musikmixen på stationen. Majoriteten av deras publik vill höra välbekanta låtar. De ger inte mycket för de "3 procenten" som köper de senaste skivorna, kollar topplistor och andra musikprogram.

97 procent ringer aldrig

— Dom är inte intressanta. Det är en för liten grupp helt enkelt, förklarar Robert. Dom ringer hit och är irriterade ibland, men det får vi ta. Övriga 97 procenten ringer aldrig till någon radio-station. Dom har sin radio på och fattar egentligen inte vad som händer därborta. Dom vet bara att det är en bra musikstation. Man kan fråga vad det är som är så bra med oss; "Ni kör bra musik, jag vet inte varför jag lyssnar på er, men jag gillar musiken".

Musikformatet beskriver Robert som en del Top 40, en del AC (Adult contemporary = nutida lugnare pophits) och en liten del album rock. På spellistan finns båda aktuella hits (A- och B-listan), recurrents (hits som är mellan 15 och 52 veckor gamla) och oldies. Inga oldies från 50- eller 60-talet utan en satsning på 70- och 80-talet.

Hårdlanserar 70- och 80-tal

— Vi har sagt att vi skall hårdlansera 70- och 80-tal för att det känns som om även ungdom av idag känner igen sig i 80-talet och sent 70-tal. Även om man kanske aldrig har hört låtarna så sitter den musiken ihop med dagens musik på ett helt annat sätt än 50-talsmusiken. Det finns mycket bra popmusik från 80-talet som kan dra många lyssnare, speciellt 80

till 87, säger Robert.

Han beskriver decenniet som det mest kommersiellt gångbara när det gäller oldies även om det flummade ut lite grand under slutet av 80-talet med acid och egenmixar

— Nu tycker jag att popen har fått en ny sväng (från) 90-91 bland annat med REM, Genesis och Roxette. En klar svängning att den här typen av straight pop från mitten av 80-talet funkade igen även bland ungdomar.

De allra tuffaste

Musikmixen är gjord för lyssnare i åldersgruppen 15-30 år där kärnan antas vara mellan 20 och 27 år. Man kalkylerar med att även 35-åringar skall kunna tilltala av musiken, men att de allra tuffaste 17- och 18-åringarna kan bli irriterade på att de inte får höra techno, hip hop, dansmusik eller de häftigaste rocklåtarna. Dessa får vända sig till en annan station.

Tanken är att det skall ligga ca 20 låtar

på A-listan och 20-låtar på B-listan, högst 50 låtar tillsammans på de två listorna. På A-listan ligger de mest populära nya hitsen. De spelas oftast med den kortaste rotationstiden. Det finns inga begränsningar hur länge en låt kan ligga på A-listan.

— Det är så länge den håller. Ten Sharp och Bryan Adams låg väl nästan ett halvår. En riktigt bra låt, den tål att spelas extremt länge. Fast vi har malt låtar under en oerhörd lång period så har det knappt hänt att någon har sagt något. Jag tror tvärtom att lyssnarna uppskattar det.

En låt tas inte automatiskt bort från A-listan när den försvinner från den svenska försäljningslistan.

— Bara för att en låt slutar sälja så är den ju inte mindre populär. Utan det är bara det att då har alla som ville ha den redan köpt den, fast dom tycker fortfarande om den.

Inte bara singellistan

Robert har under åren lagt mindre vikt vid singellistan och hävdar att man inte bara kan titta på den när man väljer ut låtar. Det finns artister som knappt säljer några singlar men som i gengäld ligger högt upp på albumlistan. Då måste man förmoda att den nya singeln från ett sådant album är väldigt populär trots att den inte orkat upp på singellistan. Albumen köps av många fler och av lyssnare högre upp i åldrarna än av de förhållandevis få ungdomar som lägger sina pengar på singlar.

Nya låtar kommer först in på B-listan,

Robert Sehlberg vid datorn där musikmixens spellistor programmeras. I rummet står också CD- och kassettbandspelare.

högst fyra till fem i veckan varav de flesta redan bör vara hits eller självklart kommer att bli hits av artister som Madonna eller Bruce Springsteen. Det finns ett visst utrymme för experiment på B-listan. Robert kan smyga in skivor som han tror på. Får han god respons på en sådan skiva kan den gå vidare till A-listan, men uteblir reaktionen kan låten helt försvinna ur musikmixen efter några veckor.

För många megamixar

Robert följer både svenska och utländska hitlistor. Den engelska hitlistan ger han inte mycket för. Den innehåller för många megamixar och techno-låtar som inte gör sig i radio och dessutom rusar låtarna upp och ner i alldeles för hög fart.

— Jag förstår inte hur den listan går ihop. USA-listan är ett bra exempel på hur en låt kan mogna och vara med i 30 veckor. Det är också mer klass på USA-listan med låtar som tål att spelas länge. Som jag ser det håller USA-listan på att ta över mer och mer.

En bidragande orsak till detta anser Robert vara att Billboard-listan i hög grad styrs av vad radiostationerna spelar. Han bevakar också MTV eftersom den kanalen på egen hand kan skapa hits i Sverige.

Förtroende för Scott Shannon

Scott Shannon på WPLJ i New York har Robert stort förtroende för. Tar han med en ny låt, som ännu inte blivit en hit men som passar Huddinges musikmix, kan den få gå in på B-listan, tex "To be with you" med Mr Big.

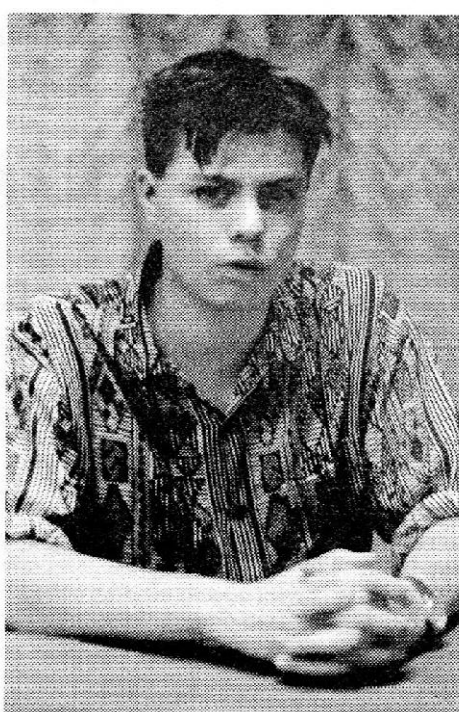
— WPLJ är ett bra exempel på en station som har ganska liknande filosofi kring musikmixen som den här station. WPLJ har också haft lite problem att hitta hem. Det är ingen Top 40-station exakt och ingen AC-station.

Robert jobbar på Åhléns skivbutik i Stockholm och får dagligen reaktioner från kunder på nya potentiella hitlåtar. Han kallar det för folkstorm när tre kunder under en dag frågar efter samma singel. Då kan singeln vara intressant för B-listan, om den passar formatet. "Diamonds and Pearls" med Prince spelades flitigt på stationen medan "Sexy Motherfucker" inte ansågs passa in. Nyinspelningen av "Herrarna i Hagen" var en annan låt som ratades.

Högst tre i timmen

Av svenska artister spelas Tomas Ledin, Orup, Lisa Nilsson, Roxette och Eva Dahlgren flitigt medan JustD bara fått med "Nu är det jul igen" (under julen) och Dr Alban inte alls fått nåd. På sin höjd kan det bli tre svenska låtar i timmen av totalt 15-16.

En framgångsrik hit i Huddinges musikmix vandrar följande väg; B-A-B-Recurrent. Vissa låtar kan, som vi omtalade tidigare, stanna på B-listan medan

Robert Sehlberg tror det tar tio år innan Sverige får en riktig formatradio. Alla kommer först att göra sina egna versioner av Ulf Elfving's "Efter Två" och Radio Stockholm.

andra ramlar ut efter att ha vänt från A-till B-listan.

— Det är ett stort lyft att vi fått in recurrents som är så strategiskt viktiga. Det som skiljer en bra station från en dålig station är rätt recurrents. De lockar verkligen lyssnare.

Skall känna igen låtarna

Detta resonemang kan säkert tyckas konstigt i en del kretsar, som anser att man inte skall spela en hit på ett bra tag efter att den ramlat ur försäljningslistan. Ett synsätt som kan vara relevant på radiostationer som vill vara "först med det senaste" och som vänder sig till främst tonåringar. Men i den här musikmixen är det främsta kriteriet att lyssnarna skall känna igen skivorna.

Flest A-låtar och recurrents går på morgnarna mellan 7 och 9 då man lyssnar kortast sammanhängande period på radion.

Rattar snabbt på radion

— Det får inte vara några osäkra kort, för då är man där och rattar rätt snabbt på radion. Det skall vara en solid halvtimme. Det behövs inte mycket idag för att man skall gå och ratta på radion.

Efter nio går hitsen mer sällan. Andelen oldies och lugna låtar ökar för folk på tex kontor som antas lyssna under en längre sammanhängande tid och inte vill höra samma låtar hela tiden. Tanken är att tempot skall öka igen från 13-tiden och under eftermiddagen eftersom man räknar med fler yngre lyssnare då, och sedan är dags för folk att åka hem från jobbet och kanske lyssna på bilradion.

Tempot skall vara lite lägre på kvällen och under de två sista timmarna fram till 1 på natten när musikmixen slutar blir det fler ballader. En tempokurva som är vanlig på många utländska radiostationer och Robert påpekar att det skulle kunna vara en lyckträff att köra ett högt tempo på kvällarna.

En automatstation med dator

Huddinge musikmix fungerar som en automatstation med en dator och två CD-spelare som kan ta vardera 18 CD-skivor. När jag var på besök i slutet av juli 1992 roterade 240 låtar. Det fanns många samlings- och promotions-CD i spelarna, därav det stora antalet låtar från de 36 CD-skivorna.

Tomas Lannestedt har konstruerat dataprogrammet som styr musikmixen. Varje timme på dygnet är specialdesignad. Låtarna placeras i en av åtta olika kategorier; långsamt eller snabbt tempo och A, B, recurrent eller oldie.

För varje timme läggs också jinglarna in. Korta jinglar, som "Södra Stockholms Radio Huddinge, 102,4 och 90,8", "Musik från 70-, 80- och 90-talet" och "Södra Stockholms musikmix". Tanken med jinglarna är att det skall vara en enkel och klar röst som går ut med budskapet utan att störa musiken för mycket.

Väljer inom kategorin

Datorn väljer själv vilken låt inom den förbestämda kategorin som skall spelas. När intervjun gjordes var tex rotationstiden (efter hur lång tid samma låt återkommer) för A-låtar 5,3 timmar, Recurrents 23-24 timmar och oldies 30 timmar.

Musikmixen går i närradioföreningens regi, vilken också står för avgifterna till STIM. Mixen räknas som en slinga och därför slipper man avgifterna till närradionämnden.

— Det är ju egentligen en musikmix som infomerar om sändaren, var den ligger och att man kan ringa till den. Det tolkar vi inte som program och det gör inte närradionämnden heller.

Helt krasst har de valt att köra som automatstation eftersom de inte har resurser att göra program själva på dagarna. På kvällen sänder ett 15-tal föreningar egna program. Fast det är knappast någon trängsel. Robert förklarar det klena intresset från föreningarna med att de inte riktigt vågar ta steget att göra radio. Tekniken avskräcker.

Förskonad från intriger

Det är främst politiska partier och pingstkyrkan som sänder närradio i kommunen. Huddinge har varit förskonad från de bråk och intriger som är vanliga på många andra närradiosändare.

Kommunen går in med en del pengar och hjälper till med lokaler, som det

gemensamma studiokomplexet (Pingstkyrkan är den enda föreningen med egen studio). Kommunen får i gengäld turistinformation, taltidning i etern och sändningar från kommunalfullmäktige en gång i månaden.

Populära fullmäktigedebatter

Debatterna från fullmäktige har blivit mycket populära. Enligt en undersökning lyssnar var sjunde Huddingebo på dem i radio, vilket motsvarar cirka 15.000 lyssnare. Den ekonomiska krisen i kommunen har säkert bidragit till den höga publiksiffran då fullmäktigedebatterna varit hetare än vanligt.

En lyssnarundersökning från våren 92 visade att 7.000 personer lyssnar varje dag på Huddinge närradio. Tre procent (42.000) i Stor-Stockholm uppgav att de någonsång i veckan lyssnade på stationen och bland 15-25 åringar var siffran 15 procent.

Stationen använder sig av två frekvenser, 102,4 (30 Watt i Huddinge) och 90,8 (slavsändare på några Watt i Skogås). Bra mottagning får man i Huddinge, Skogås och söderut i Tumba, Tullinge, norra Botkyrka, Haninge och Tyresö. Norrut går signalen bra till Älvsjö, Hägersten, Enskede och Globen. Men här börjar Uppsalasändaren på 102,5 MHz störa ordentligt, som på Sockenplan i Enskede.

Huddinge närradio har inte tagit in någon reklam hittills i sändningarna.

— Vi vill inte lura annonsörerna genom att sabba marknaden nu; att hålla på med något strul och sedan bli stoppade av nämnden. Sedan har vi inget förtroende kvar när vi kommer tillbaka en andra gång (när reklamen blir laglig). Vi vill inte bryta mot lagar och förordningar.

Annars har inte Tomas eller Robert något emot reklam i närradion.

— Hela idén med närradion kommer att försvinna i avgrunden om det inte blir någon form av reklam i den, säger Robert. Omkostnaderna blir högre och högre och den kommer antagligen att själv dö. Närradion som man tänkte sig från början håller inte. Den är helt enkelt för dålig.

Mest skit i tio år

— Nu har vi väl bevisat det i tio år för oss själva att 99,9 procent av all radio som görs inom närradion är skit, säger Tomas. Gemene man klarar inte av att göra det helt själv.

I Huddinge skulle de vilja att ett par anställda med radiokunskap höll i sändningarna, men fortfarande med automatmix under en stor del av dygnet. De räknar nämligen inte med att dra in så stora reklamintäkter att det skulle gå att sända bemannat hela tiden. Huddinge är heller inte så stort att föreningsprogram skulle kunna gå hela tiden.

Föreningsprogrammen kunde läggas i block på kvällstid t ex mellan 18 och 22. Fyra-fem idrottsföreningar skulle kunna

ha ett gemensamt program på två timmar en kväll i veckan; information blandat med musik. Man borde frångå regeln att föreningar har sina speciella tider varje vecka där det bara är de själva som får sända. Föreningsinformation kunde också läggas in i musikmixen i form av trailers och korta inslag.

Ny fart på programmen

— Vi vill få en helt ny fart på de politiska programmen, säger Robert. Vi skulle vilja föra samman alla politiker och få gemensamma sändningar med diskussioner. Lyssnare skall kunna ringa in och kommentera lokala politiska beslut. Man skall kunna ta in debattörer så det blir lite aktion och diskussion i studion.

— Det blir för mycket just nu att det sitter en politiker helt själv, han har med sig två CD-skivor, byter skiva mellan varje gång han snackar och så har han dragit sitt partiprogram på en halvtimme. Den typen av radio är ingen förtjänt av. Skall vi klara av att ha den här politiska diskussionen, då måste vi ha någon mer professionell radiopersonlighet som kan hålla i programmet och styra lite grand.

De vill göra om närradion från grunden.

— Då kommer den närradio som också skulle få en publik, som verkligen intresserar någon, säger Robert Sehlberg

Text och Foto: James Mollan.

Forts Radio Stella fr sid 4

Flera av dj:arna har stora privata skivsamlingar och genom detta kan man balansera skivbolagens utbud.

Förutom musiken, som är den viktigaste komponenten, satsar stationen på nyheter, lokala intervjuer och reportage, turist-, arrangemangs- och nöjestips, väder och trafikrapporter. Det är upp till varje dj att saxa ur tidningarna och försöka täcka in alla lokala evenemang plus större evenemang i storstäderna av allmänt intresse.

Rubriker ur morgontidningar

Man försöker vara mycket aktiv med lokala intervjuer och reportage även om tiden inte alltid räcker till för att göra allt som man vill. Dessutom sänder stationen varje förmiddag en genomgång av de viktigaste rubrikerna i dagens morgontidningar.

Trafiknyheter kommer på fax från vägverket i Arlöv, turist och arrangemangstipsen kommer från turistbyråerna och en hel del tips kommer från lyssnare och etablissemang. Det har blivit allt vanligare att en krögare som arrangerar en spelning ringer och ber om publicitet för sitt evenemang.

En lyssnarundersökning som gjordes av ett företag i Helsingborg överträffade Stella-folkets mest optimistiska förvänt-

ningar. Av befolkningen i Kullabygden lyssnade 36 procent på Radio Stella minst en gång per vecka.

Bara hitmusik på R Öresund

Radio Stella är inte nervös för konkurrens från de radiostationer som finns nu. Radio Öresund skiljer sig alltför mycket, dels genom att de bara sänder 35 timmar i veckan och dels genom sin stil. De spelar bara hitmusik och har så gott som inga oldies. De verkar rikta sig till en helt annan målgrupp än Stella och dessutom sänder de inte nyheter och inslag.

Nils ständiga käpphäst är att "det gjordes musik redan före 1985, och det vill vi försöka hålla våra lyssnare medvetna om".

P3 en svårare konkurrent

Radio Malmöhus har en helt annan målgrupp än Stella så dem är de inte nervösa för. P3 är i så fall en mycket svårare konkurrent även om de saknar det som är Radio Stellas fördel; den lokala anknytningen. Även om Radio Stella inte tycker sig vara bättre än eller ens så professionella som P3 är, så sänds programmen åtminstone inte från Stockholm. Stockholmsanknytningen är alltför påtaglig i P3.

Jonas Lundblad började med radio när han gjorde lumpen i Hässleholm. Där hade man ett närradioprogram några

timmar varannan vecka. Innan dess hade han jobbat som dj i fem år på olika diskotek. Av stationens övriga presentatörer kommer en del från Höganäs närradioförening, en del har sänt i Helsingborg och andra för Radio P4 i Lund.

Jonas vill inte säga att stationen har några direkta förebilder. Radio Stella är Radio Stella och sedan är det bra med det. Det innebär inte att Radio Stella skulle vara bättre än de flesta andra stationer men de har i alla fall ett koncept som de står för.

Robert Olsson

Frekvenser i London

Åtta frekvenser för radio i London-området är föremål för omprövning. I skrivande stund har det kommit in ansökningar från 48 intressegrupper. Sex av tillstånden avser redan befintliga frekvenser medan de andra två berör de två MV-frekvenser som kommer att bli lediga när BBC lokalradio överger dem senare i år.

Tillstånden kommer att gälla under en åttaårsperiod och man får endast ha ett tillstånd åt gången inom ett täckningsområde. De ansökningar som inkommit omfattar format för asiatiska och arabiskspråkiga minoriteter, sportprogram, AOR (Album-rock) och alternativ rock, affärsliv, finans och countrymusik.

Radio Nova vill ha bred profil

Claes Nydahl avfärdar kritiken mot programformatet

Förra året räddade televerket Radio Nova i Vagnhärad och klippte av ledningarna till sändaren. Vad hade detta för konsekvenser för stationen?

— Nästan inga alls, svarar Radio Novas chef Claes Nydahl. De lyckades tysta stationen i fyra dagar, men sedan hyrde vi en ny förbindelse, mycket bättre och för övrigt mycket billigare än televerket radios tjänster. Härnäst på dagordningen står för oss att slänga ut televerket helt så att vi slipper arbeta med ett företag som har så mediapolisära ambitioner som de.

— Därefter återstår bara att avvakta telestyrelsens beslut om en frekvenstilldelning till Radio Nova och sedan är det ingen som kommer att kunna stoppa stationen. Vi ser inga problem med detta eftersom telestyrelsen till skillnad från televerket enbart arbetar på rent objektiva tekniska grunder. Dessutom har de en vettig direktör, den före detta chefen för datainspektionen, Jan Freese.

Förknippas med fri radio

Radio Nova är den station som folk allra mest förknippar med kampen för en fri radio i det här landet, inte minst på grund av de feta rubriker som stationen har orsakat.

Stationens programprofil har dock gett upphov till en del kritiska synpunkter inte minst här i Frekvens. Vi har främst tagit upp stationens musikformat. Claes Nydahl avfärdar kritiken med att

stationen visat sig vara framgångsrik.

— Skit samma, vi har så pass många lyssnare att vi har knäckt P3. Vi räknar med att vi ligger runt 50.000-150.000 lyssnare under minst halva dygnet. Dessutom så finns det resursmässiga skillnader mellan Radio Nova och de andra stationerna. Det innebär inte att vi inte har ambitionen att göra mer.

Nonstop musik

Musiken är ryggraden i stationens utbud och till största delen består programmen av nonstop musik som sänds ut via stationens särskilda kassettsystem (se Frekvens nr 2 88). Detta fungerar relativt bra även om systemet hängt upp sig vid enstaka tillfällen och kunnat medföra att samma låt återkommit flera gånger under kort tid.

Radio Nova är dock inte enbart musik. Stationen har haft en sex timmar lång nattsändning där kvinnomisshandel diskuterades och vidare sänds det regelbundet reportage och andra inslag i programmen förutom de återkommande "det händer" inslagen.

Stationens framtidsplaner är att få bättre fart på det interna arbetet, komma igång att göra flera reportage, intervjuer och inslag och så småningom nå upp till de höga ambitioner man har.

— För att göra detta planerar vi att anställa fyra personer till. Dessutom vill vi bredda stationens profil utan att för den skull frånga det koncept vi har i dag.

För tillfället är konceptet bred underhållningsradio och vi är stolta att kunna säga att vi har en bredare publik än exempelvis Radio Stockholm och Radio City.

I planerna ingår också att profilera stationen ännu mer åt vuxen-hållet och inkludera country i formatet. Eftersom så mycket av musikutbudet är okänd musik och en del från 50-talet undrar jag om stationen på något sätt är inspirerad av gamla Radio Nord.

Radio Nord ingen förebild

— Nej Radio Nord är ingen förebild, åtminstone inte när det gäller musiken. Anledningen är att det har gått för lång tid sedan Radio Nord var populära för att dess musik skulle kunna användas till något musikformat. Förebild är de i så måtto att de i alla fall satte fart på mediavärlden och Sveriges Radio i synnerhet. Tyvärr vek sig Kotschack för tidigt för maktbarnen för att det skulle vara tillräckligt.

Claes vänder sig mot den sanslösa politikerkontrollen över mediavärlden och tar TV4-koncessionen som exempel. Koncessionsinnehavarna är ju inga publicister utan affärsmän. Vad är det som säger att dessa är speciellt skickade att driva en TV-station.

Hans favorituttryck är Bo Strömstedts: "Vår produkt består till lika del av bokstäver och siffror".

Robert Olsson

BBC Radio 1 via ASTRA

Det bästa som hänt ASTRA-satelliten sedan den skickades upp inträffade helgen den 22-23 mars på transponder 23, ljudkanal 5 då BBC Radio 1 FM blev tillgänglig över hela Europa via rymden. Den officiella invigningen av stationens sändningar över satelliten var drygt en vecka senare, fredagen den 2 april.

Sändningarna går tyvärr enbart i mono men för den som är van vid brusig mellanväg är ändå hi-fi-ljudet från satelliten en upplevelse för öronen.

Rekommenderade program: klassiska UK Top40 söndagar 17.00 med Bruno Brookes går inte av för hackor. Därefter kommer nedräkningen av de mest sålda albumen i Storbritannien kl 20.00 med Lynn Parsons.

På vardagarna inleder Bruno Brookes kl 05.00 med frukostprogrammet. Kl 10.00 tar Simon Bates över med the golden hour samt fortsätter med aktuell ny hitmusik kl 11.00 till 12.00. Under de senaste veckorna har Bruno Brookes

tagit över kl 12.00 med Radio Ones särskilda road show som turnerar över hela Storbritannien med uppträdanden av särskilt inbjudna artister och gäster.

Ett särskilt inslag i morgonprogrammet är "this day in history" med en genomgång av viktiga händelser under innevarande dags datum ett antal olika år tillbaks i tiden. Dessutom innehåller detta inslag en genomgång av diverse kända personers födelsedagar och varje dag roar sig Bruno med att få sina medarbetare i och utanför studion att gissa hur gamla de olika personerna blir. I nio fall av tio är naturligtvis gissningarna fel.

Evening sessions kl 20.00 med Mark Goodier är kvällens höjdpunkt och innehåller de bäst framröstade låtarna för dagen. Senare på kvällen sänds oftast exklusivt för BBC olika live-framträdanden av diverse kända grupper och artister.

Robert Olsson

Johnny Beerling slutar

Johnny Beerling, Radio One FM:s program controller sedan åtta år tillbaka, kommer att avgå från sin post den 29 oktober för att låta nytt blod ta över popstationen. Beerling, som nu är 56, producerade det första programmet på stationen den 30 september 1967 och är även ansvarig för Radio One roadshow, som varje sommar gör en landsomfattande turné. Efterträdare blir antagligen någon utanför BBC.

Vem som än tar över så kommer vederbörande att få en kort smekmånad eftersom debatten om stationens roll som en allmänrättslig sändarorganisation fortsätter. Krav på Radio Ones privatisering samt en grundlig översyn av BBC:s statuter när avtalet med engelska staten förnyas 1996 gör att organisationens framtid är osäker. Programförändringar kommer också sannolikt att ske i höst.

Sedan början av 70-talet, då de första kommersiella radiostationerna startade, har Radio Ones publik dalat från 27 till 19 miljoner.